

50e jaargang no. 10, oktober 1989

ONZE VOGELS

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

De

ssel

ONZE

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDS

BONDSBUREAU

Aletta Jacobsstraat 4, Postbus 74,
4600 AB Bergen op Zoom
bank AMRO rek.nr.: 46.89.59.262.
gironummer 1148324, telefoon 01640-3 50 07.
Geopend 08.00 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur.
's Zaterdags gesloten.

ERELEDEN

A.L. van Liempd (erevoorz.), W. Beckman,
A. Dommerholt, J. Forsten, J.J. Krof, E.J. Lensink,
W.C. Oonk, Joh. M. van Pelt, A.F. Smit, Jos van de Walle
en E.M. Wessels

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter: W.J. Mulder, Verwerstraat 39,
7415 RZ Deventer, telefoon (05700) 2 36 48.
Secretaris: H. de Geus, Amersfoortsestraat 71,
3772 CH Barneveld, telefoon (03420) 1 61 60.
Penningmeester: J. van Splunter, Vijverberg Zuid 44,
4621 AT Bergen op Zoom, telefoon (01640) 3 46 63.
2e Voorzitter: D.J. van der Molen, Gentlaan 5,
7721 HA Dalfsen, telefoon (05293) 12 57.
Commissaris: M.N.Th. Brouwer, Wouwseweg 5a,
4661 VM Halsteren, telefoon (01641) 33 26.

DISTRICTSVOORZITTERS (leden bondsbestuur)

District Groningen: J.W.B. Robbe, A-Kade 19,
9581 AH Musselkanaal, telefoon (05994) 1 63 41.
District Friesland: H. Suichies, Ruusbroeckstraat 28,
8913 HN Leeuwarden, telefoon (058) 15 16 92.
District Drenthe: J.H. Heijnen, W. Grofstraat 126,
7826 EL Barger Oosterveld, telefoon (05910) 2 54 20.
District Overijssel: A.M. van Rijn, Pr. Margrietstraat 41,
7481 GG Haaksbergen, telefoon (05427) 1 30 06.
District Gelderland: P. Vierhuis, Veldkersmeen 22,
3844 RB Harderwijk, telefoon (03410) 1 60 68.
District Utrecht: C. van Lunteren, Vlassoord 13,
3991 XC Houten, telefoon (03403) 7 26 08.
District Noord-Holland: G.F. Huner,
Bickerstraat 60, 1701 EG Heerhugowaard,
telefoon (02207) 4 48 43.
District Zuid-Holland: G.C. Goedschaik,
Akeleistraat 148, 2565 PC Den Haag,
telefoon (070) 68 16 70.
District Zeeland: T.J. Udo, Slotstr. 5, 4421 EL Kapelle,
telefoon (01102) 4 15 22.
District West Noord-Brabant: J.C.W. Luijsterburg,
Nieuweweg 23, 4631 TC Hoogerheide,
telefoon (01646) 1 31 17.
District Oost Noord-Brabant: A.H. Meesterburrie,
Beatrixlaan 94, 5707 LX Helmond,
telefoon (04920) 2 55 09.
District Limburg: H.J. Stienen,
Molenstr. 18, 5988 EP Helden,
telefoon (04760) 7 64 09.

SECRETARIATEN TECHNISCHE COMMISSIES

Kleur-, vorm- en postuurkanaries:
H.K. v.d. Wal, Mozartstraat 4, 8916 HC Leeuwarden,
telefoon (058) 13 46 55
Tropen, parkieten etc.:
P.J.F. Klören, Meidoornweg 10, 3768 CN Soest,
telefoon (02155) 1 53 01.
Zangkanaries:
W.J. Vermelj, Leppa 36, 9204 JE Drachten,
telefoon (05120) 1 72 42.

LIDMAATSCHAP

Zij die in **Nederland** woonachtig zijn en lid wensen te worden van de NBvV, wende zich tot de secretaris van een in de plaats van inwoning gevestigde afdeling. Naam en adres worden gaarne door het bondsbureau verstrekt.

Zij die in het **buitenland** woonachtig zijn, kunnen verspreid lid worden door overmaking van het hieronder genoemde bedrag.

België: Bfr. 650,-, bij vooruitbetaling op onze postrekening nr. 000-0156074-01, bij het bestuur der postcheck te Brussel 1.

Overige landen: Hfl. 45,- bij vooruitbetaling per internationale postwissel aan het bondsbureau NBvV. Indien men het maandblad per luchtpost wil ontvangen, wordt een extra tarief volgens PTT-kosten berekend. Alle tarieven gelden per kalenderjaar.

SPECIAALCLUBS

Het lidmaatschap van de speciaalclubs is voorbehouden aan hen die reeds lid van de NBvV zijn. Voor verdere inlichtingen c.q. opgave lidmaatschap, wendt men zich uitsluitend tot onderstaande secretariaten.

Europese vogels en hun hybriden

J. Broere, Jongbloedln. 31,
3769 BP Soesterberg, telefoon (03463) 5 19 76.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Gras- en Grote parkieten

A.J.M. v.d. Linden, Brugstr. 72,
4131 AZ Vianen, telefoon (03473) 7 61 73.
Entree f 5,-.

Insecten- en vruchtenetende vogels

W.J. Velt, Vierspan 12,
3161 SL Rhooen telefoon (01890) 1 66 58.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Japanse meeuwen

L. van Santen-Bergmaier, Mandenmakerslaan 31,
3454 DB De Meern, telefoon (03406) 6 37 11.
Contributie f 22,50 per jaar, entree f 5,-.

Vorm- en Postuurkanaries

G.J.S. Nijhuis, Wilderinkstr. 31,
7555 DS Hengelo, telefoon (074) 91 17 03.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Zebravinken

D.J. Elzinga, Hunzedal 73,
9531 GD Borger, telefoon (05998) 3 50 65.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

ABONNEMENTEN

Losse abonnementen op het maandblad f 33,50 per kalenderjaar. Overmaking bij vooruitbetaling op giro 1148324 t.n.v. NBvV en onder vermelding abonnement OV. Reeds verschenen nummers van een jaargang worden naargezonden en vervolgens elke maand tot en met december.

VOGELS

ISSN 0030-3224

BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS

REDACTIE

C.E. van Berkel

Chr. Walraven

Redactieadres: Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom

VERANTWOORDELIJKHEID

De uitgever van dit blad, de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, is niet verantwoordelijk voor de inhoud van hierin opgenomen advertenties en erkent geen enkele verplichting tot opnemen van aangeboden advertenties.

De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publikatie neemt de uitgever geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Het zonder schriftelijke toestemming overnemen van artikelen of gedeelten daarvan is verboden.

ADVERTENTIES

Voor advertenties – ook die van leden en abonnees – met een zakelijk karakter, zijn tarieven en verdere inlichtingen verkrijgbaar bij het Bondsbureau van de NBvV. Kleine annonces, voor afdelingen, leden en abonnees op 'Onze Vogels', van zuivere particuliere aard zie onder 'Vraag en Aanbod'.

VRAGEN OVER?

WATERSLAGERS aan: H. Warmerdam, V.d. Duijn van Maasdamlaan 45, 2181 XB Hillegom.

HARZERS aan: M.A. Paans, Leeuwerik 78, 5165 KZ Waspik.

KLEURKANARIES aan: J.A. Barsch, Grotestraat 53 6511 VB Nijmegen.

VORM- EN POSTJUURKANARIES aan: J. Kuiper, W. Marisstr. 2, 2282 SP Rijswijk.

EUROPESE VOGELS (WILDZANG) EN HUN

BASTAARDEN, GROTE PARKIETEN EN

AGAPORNIDEN aan: D.A. Duivis, St. Josephstraat 46, 4847 SG Teteringen.

ZEBRAVINKEN, JAPANESE MEEUWEN EN HUN

BASTAARDEN aan: C. van Elven, Van N. van Eemnesln. 7, 8384 EA Wilhelminaoord.

TROPISCHE VOGELS EN HUN BASTAARDEN aan:

M. Schuurhuis, Drecht 23, 8032 CH Zwolle.

VRUCHTEN- EN INSECTENETERS aan:

G.M. Essenberg, Van Beethovenln. 213,

3144 AE Maassluis.

GRASPARKIETEN aan: S. Harkema, Prov. weg 29a,

9677 PA Heiligerlee.

Postzegels voor antwoord bijsluiten.

Geen retourport, dan ook geen antwoord!

Deze regel geldt ook voor vragen aan auteurs etc.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is ingeschreven in het verenigingsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Breda, onder nummer V-280824.

Het volgende nummer wordt ter post bezorgd op
20 november 1989

IN DIT NUMMER

	pag.
Builbuuls	436
Het bos en de mens	438
Campylobacter infecties bij prachtvinken	439
Rotspelikanen	439
Mijn ervaringen met Groene organisten	440
De papegaai als huisdier Deel 8	442
De gould-amadine en zijn mutaties	448
Hersenen en zenuwstelsel van de vogels	451
Citroenparkieten	452
Blauwfazantjes	455
Broedproblemen	458
Ino Japanse meeuwen	460
Een van de vele gorzen	461
Onze zangkanaries	462
Kleurkanaries	464
Volière van de maand	467
De Edelzanger	472
Bondsmededelingen	479
N.B.v.V. Service	479
N.B.v.V. Boekenservice	480

IN DIT NUMMER ADVERTEREN

	pag.
Beaphar	446
Harteveld Hoos & Heijermans b.v.	454
CéDé	464
STT, Orni-Mondo	465
Vraag en Aanbod, Vogel '90	466
Animali, Vogel Fauna	468
Cetonic, Hope Farms	469
Vogel '90, K.B.O.F.	470
M. Borgstein, GEHU, WOVO, Rien Zagers,	
Blankenslijn, Kloeg, Fauna Metaalwaren	471
I.C.B., Boskoopse vogelmarkt	474
Vogelbeurs Zwolle	475
CéDé	476
Van Keulen	477
Bisschops, Kemo, Aves Product, Rein van der Veen,	
H. Dijks, Zuid Ned. Vogelmarkt, Keesmaat,	478

Foto voorplaat: Goudkroon builbuul

Foto: C. Scholtz

Ontwerp en druk: Steens Schiedam b.v.

Postbus 59, 3100 AB Schiedam – Telefoon (010) 462 29 22

Buulbuuls

(Pycnonotidae)

Tekst: H.A. Maurer Foto's: C. Scholtz/Van Os

De buulbuuls of haarvogels, zo genoemd naar hun zeer fijne en zachte bevedering, vormen een familie van 118 tot 120 soorten. Ze komen voor in Afrika, Madagascar, en in Zuid en Zuidwest Azië, waar ze leven in bossen, lichte bergwouden en boomgaarden. In bepaalde gebieden zijn buulbuuls echte cultuurvogels geworden. Verschillende soorten zijn getooid met een kuif. Op een enkele uitzondering na zijn het vrij luidruchtige maar wel gezellige en sociaal levende vogels van een middelmatige grootte.

Hun vleugels zijn vrij kort en ze hebben een naar verhouding lange staart. De snavel is redelijk lang en wat ingekeept met aan de basis enkele wat stijve snorharen.

In het algemeen is er geen verschil te zien tussen mannetjes en vrouwtjes, ze zijn uiterlijk gelijk van kleur en tekening. Hun voedsel bestaat voornamelijk uit vruchten, vijgen bijvoorbeeld, alsook bessen, knoppen, nectar en insecten. De zang is in het algemeen aangenaam om te horen, vrij eenvoudig maar wel melodieus.

Zowel man als pop zijn actief bij de nestbouw betrokken en in enkele dagen tijds hebben ze op de plaats van hun keuze een napvormig nest gebouwd. Als nestmateriaal gebruiken ze twijgjes, grasstengels, vezels, bladeren en mossen. De nestkom wordt gestoffeerd met veertjes en/of dierenhaar.

Een legsel bestaat uit 2 tot 3 en zelden 4 of meer eitjes. Die eitjes hebben een cremewitte tot rozeachtige schaalkleur en ze zijn meestal aan de stompe zijde gespikkeld.

Beurtelings worden de eitjes bebroed door man en pop en ze doen daar ongeveer 11 tot 12 dagen over. Ongeveer eenzelfde tijd blijven de jongen in het nest en daarna vliegen ze uit maar ze worden dan nog wel zo'n twee weken, zij het in afnemende mate, door de oudervogels gevoerd.

Buulbuuls zijn uitermate geschikt om in

1) Goudkroon buulbuul

gezelschapsvolières te worden gehouden. Tijdens de broedperiode kan het misschien wel eens wezen dat er bepaalde soorten wat agressief zijn, maar in de regel valt dat, in elk geval bij de meest bekende soorten, wel mee.

In een goed beplante voliëre komen ze het meest tot hun recht. De voliëre dient wel van een aansluitend tochtvrij nachtverblijf te zijn voorzien waarin de vogels, met name ten tijde dat Koning Winter regeert, zich in wat mildere temperaturen kunnen ophouden.

Op een menu van universeel- en insectenvoer, gevarieerd fruit, meelwormpjes, butalowormen, pinky's, krenten, rozijnen, soms wat rauw gehakt etc. etc., blijven ze in goede conditie en zullen ze, indien u het geluk heeft dat er een echtpaartje is, wellicht tot voortplanting overgaan.

We tonen u in deze bijdrage eens enkele minder bekende, zeg maar gerust

zeldzame buulbuuls, te weten de **Goudkroon buulbuul**, **Pycnonotus zeylanicus**, welke zonder ondersoorten voorkomt in Maleisië, op Java en Borneo. Ze zijn 28 cm groot en er is geen uiterlijk waarneembaar verschil tussen man en pop. Ze leven meestal in kleine groepjes een min of meer teruggetrokken bestaan in de dichte bossen. Het zijn geweldige zangers die een lang, melodieus en zeer luid en ver klinkend lied ten gehore brengen. Bijzonder boeiend is het vooral wanneer man en pop samen een 'duet' zingen. De Maleise naam voor deze vogel is Tjukjakrawah.

In Duitsland is door de heer J. Hempel te Augustdorf al enkele malen met deze interessante buulbuulsoort gekweekt. Het paar is in 1986, 1987 en 1988 tot voortplanting gekomen en in totaal verkeeg Hempel slechts 6 jongen waarvan er 3 de jeugdruï niet hebben overleefd, maar daarover later.

ysel

De,

2) Finsch's buulbuul

De vogels brengen de winters door in een verwarmde binnenruimte en omstreeks half maart worden ze in een ruime en goed beplante buitenvolière overgebracht waarin meerdere andere ook vrij grote vogelsoorten worden gehouden, zo ook in 1988. Op 15 maart zijn ze naar buiten gegaan en reeds in de eerste week van april verkeerden de vogels al in broedstemming. De 15e april begonnen de vogels wat filterwatten aan diverse takken van de in de volièrte groeiende stuiken te bevestigen; de drang tot nestbouw begon zich te ontplooiën. Op 16 april werd voor het eerst dat jaar, de balts waargenomen. Hierbij hurkt de man tegenover de pop die eveneens stil blijft zitten. Beide vogels houden de snavels wijd geopend en slaan met de vleugels op en neer. Een vurig en zeer luid klinkend duet wordt door beide vogels ten gehore gebracht om vervolgens alle twee tegelijk op de vleugels te gaan. Een korte maar zeer heftige achtervolgingsvlucht besluit het baltsritueel en de paring vindt direct daarna plaats. De volgende dag werd door de vogels getracht om in een jasmijnstruik tot nestbouw over te gaan maar de heester was toevallig in het najaar daarvoor gesnoeid en bood weinig houvast. Zo'n twee weken lang zijn de vogels bezig geweest om een geschikte nestplaats te vinden en uiteindelijk bouwden ze dan van voornamelijk filterwatten een nest bovenop een halfopen nestkast die op een hoogte van ongeveer 2 meter in de volièrte was bevestigd. De nestkom werd met kokosvezels gestofveerd en daardoor ook verkreeg het nest enige stabiliteit. Het gehele nest werd door de vogels met wat takken van een nabijstaande struik gecamoufleerd. Op 7 mei werd het eerste ei gelegd, groot 25 x 19 mm, op 8 mei gevolgd door het tweede. De twee eieren werden afwisselend door beide oudervogels bebroed en op 21 mei werd het eerste jong geboren. Het andere ei is door een of andere niet

bekende oorzaak op de grond kapot gevallen. De oudervogels voerden de eerste veertien dagen de jonge vogel met voornamelijk mierenpoppen en krekels, later ook allerlei vruchten. Op 4 juni verliet de jonge vogel het nest maar verkeerde niet in een behoorlijke conditie. Op 5 augustus is het doodgegaan. Op 14 juni hadden de vogels het tweede nest al weer klaar en op 18 juni lag er een ei in. Dit legsel is overigens niets geworden mede omdat het jong van het eerste legsel dat nest en de eieren in sterke mate heeft bevuild en Hempel genoodzaakt was het weg te doen. Op 24 juni toch al weer een nieuw nest, het derde. Op 28 juni het eerste en op 29 juni het tweede ei. Op 12 juli zijn beide eieren uitgekomen, de eerste s'morgens de andere s'avonds. Op 27 juli hebben die twee jongen, die weer voorbeeldig door de oudervogels werden gevoerd, het nest verlaten. Ze hielden zich meestal heel dicht tegen

elkaar aan zittend, op de grond onder een struik of op een laag bevindend takje van een struik, op.

Ze ontwikkelden zich verder echter maar heel langzaam. Ze waren al acht weken oud toen ze nog door de oudervogels werden gevoerd, alhoewel ze toen zelf ook al wat opnamen. Indien zulks ook in de natuur het geval is en ze verblijven daar ook een dergelijke lange periode op de grond dan lopen ze wel enorme risico's en zullen lang niet alle geboren exemplaren het tot zelfstandige vogels kunnen brengen. Maar het is best mogelijk dat door een ander voedsel de ontwikkeling van de jonge vogels in de natuur veel sneller gaat.

Een ander probleem bij de kweek van deze buulbuuls in de vollère is de jeugdru. Hempel ervaarde dat van de in totaal 6 op stok gekomen zijnde jongen er 3 de jeugdru niet hebben overleefd. Het is weliswaar slechts de ervaring van een liefhebber maar wellicht toch

het vermelden waard. Die drie exemplaren welke de jeugdru wel goed hebben doorstaan, zijn uitgegroeid tot robuuste en sterke vogels.

Op de andere afbeelding ziet u de **Finsch's buulbuul, Criniger finschii**, die eveneens zonder ondersoorten voorkomt in Maleisië, Sumatra en Borneo. Deze vogels zijn ongeveer 16 cm groot.

use!

HET BOS EN DE MENS

1. Invloed van het bos op het klimaat

De bossen bestaan een groot deel van het aardoppervlak. Ze vormen een plantendeck dat tegelijkertijd ruig en zeer verscheiden is. De invloed van het bos op het streekklimaat berust op het effect dat het heeft op de luchtstromen. Het bos remt de kracht van de wind op een doeltreffende manier: tussen beschermde stroken bos kan de windsnelheid 40 tot 50% dalen. Deze veranderingen in de luchtstromen uiteten zich ook in veranderingen in temperatuur. De bossen verhogen de vochtigheid van de lucht en van de bodem; de verdamping van water via het loof houdt de lucht in het bos ook langer vochtig dan in het veld. In de nabijheid van het bos vormt zich veel sneller dauw en mist, ook de sneeuw blijft er langer liggen. Welke invloed heeft het bos op de neerslag? Het afremmen van de wind aan de bosrand heeft zeker tot gevolg dat de lucht gaat wervelen en dus zal stijgen. Onder bepaalde omstandigheden, met name bij vochtig weer, leidt dit tot een plaatselijke bui. Het onbezonnen kappen van grote stukken bos heeft geleid tot radicale veranderingen in het klimaat. Het regen water werd niet meer vastgehouden, wat tot overstromingen leidde. De voedingsstoffen werden uit de grond gespoeld en de wind weerde de bodem. Hele gebieden zijn in woestijnen veranderd en het klimaat veranderde

mee: droogte ging deze eens zo vruchtbare streken teisteren.

2. Behoud en vorming van bossen

Geen enkel ander plantendeck is zo goed in staat water vast te houden als het bos. De horizontale neerslag ten gevolge van mist is zelfs kenmerkend voor het bos. Zelfs op een steile helling zorgt het bovenste laagje bosgrond ervoor dat het water niet zomaar weg kan stromen. Het water wordt opgevangen, waarna het wegzinkt naar de diepere lagen van de bodem. Zo wordt het regenwater grondwater. Deze verandering van snel wegstromend water, dat meer kwaad dan goed doet, in geleidelijk weglappend water, dat ten goede komt aan mens, plant en dier, is een van de belangrijkste effecten van het bos. Voor overstromingen ten gevolge van zware regenval of het smelten van sneeuw hoeft je in een bosrijke omgeving dan ook niet bang te zijn. De afvoer van het water strekt zich over een langere periode uit, waardoor het peil in beken, rivieren en plassen slechts geleidelijk en nooit plotseling stijgt.

Het verlies aan water door verdamping is in het bos miniem. Een grote hoeveelheid water wordt door de boomwortels weer aan de oppervlakte gebracht. Hierdoor ontstaat er op sommige plaatsen een ophoping van water: een bron.

3. Het bos - een schuilplaats voor plant en dier

Een van de functies van het bos waarvan de laatste tijd te weinig aandacht wordt besteed, is de huisvesting van een gemeenschap van planten en dieren. Doordat de mens hoe langer hoe meer land in cultuur heeft gebracht, is het plantendeck steeds gelijkvormiger geworden waardoor talloze soorten planten en dieren het moeilijker gekregen hebben. Op dit moment is de mens in staat slechts een miniem deel van het ontzaglijke grote aantal levende organismen dat in de natuur voorkomt, voor eigen gebruik aan te wenden. Hij heeft er geen idee van welk nut de organismen kunnen zijn. Het nut van veel organismen verandert en zal blijven veranderen al naar gelang de behoeften van de mensheid. In het bos zorgen heel wat dieren en planten voor hun voortplanting. Dankzij dit alles kunnen wij nog in leven blijven. Het bos is dus belangrijk voor het behoud van genetisch materiaal. Het bos, en vooral de boszoom als overgangsgebied, is een schuilplaats geworden voor talrijke organismen, die in cultuurlandschappen niet kunnen blijven bestaan.

Bron: Uit "Wat leeft er in het bos?"

Hilde Haelterman

De

Campylobakter infecties bij prachtvinken

door J.M.M. Cornelissen dierenarts te Nijmegen

Introductie

Campylobakter fetus variatie jejuni is een bacterie die bij vogels in de darm aangetroffen wordt. Deze infectie wordt veel gezien bij prachtvinken, zoals goulds en zebra-vinken. De ziekte ziet men vaak in combinatie met schimmelinfecties (candida).

Bij wilde vogels (kraaien, wildzang, reigers) is onderzoek gedaan naar het voorkomen van campylobakter in de darm. Uit het onderzoek bleek dat de bacterie in een laag percentage van de onderzochte vogels voorkwam.

Bij hoenders komt de bacterie veel voor. U hoeft dus niet bang te zijn dat wilde vogels uw eigen dieren besmetten met campylobakter. Vele prachtvinken zijn zelf uitscheider van campylobakterbacteriën. Dat wil zeggen, dat zij de bacterie bij zich dragen, zelf niet ziek zijn, maar wel andere vogels kunnen besmetten. Campylobakter infecties kunnen ernstige gevolgen hebben, wanneer de weerstand van de vogel verlaagd is. Een verlaagde weerstand kan ontstaan door voedseltekorten. Met name dierlijke eiwitten en vitamines tekorten treden vaak op bij prachtvinken, omdat bij vele liefhebbers de vogels maar slecht eivoer eten.

Constante hoge temperaturen in het vogelverblijf zijn ook ongezond voor de vogels. Bovendien worden door veel liefhebbers te veel vogels in een kleine ruimte gehouden, wat de gezondheid van de vogel schaadt.

Verschijselen

De vogels zitten vaak bol en hebben opgezette darmen. De ontlasting is vaak volumineus, waterig en geel van kleur.

Diagnose

Op grond van de verschijnselen kan men de diagnose niet stellen. Er moet altijd nader onderzoek uitgevoerd worden. Het kweken van de bacterie is een kostbare zaak, omdat de bacterie speciale eisen stelt om te kunnen groeien. Gelukkig is een kweek in dit geval niet nodig.

Zangvogels, waartoe de prachtvinken behoren, hebben geen darmflora. In een uitstrijkje van de darmen of ontlasting mogen vrijwel geen bacteriën zitten. Campylobakter bacteriën zien eruit als een komma. Ziet men in het uitstrijkje veel bacteriën met deze vorm, dan is

er sprake van een campylobakterinfectie. De uitstrijkjes moeten wel gekleurd worden om de bacterie zichtbaar te maken.

Behandeling

Van wezenlijk belang is, dat men zorgt dat de conditie van de vogels verbetert. Dit kan men bereiken door de voeding aan te passen, de dieren meer ruimte te geven en strenge hygienische maatregelen te nemen. Het beste is om als bodembedekking papier te nemen (bijvoorbeeld kranten). Bij deze bodembedekking droogt de ontlasting snel in en bovendien is deze bedekking gemakkelijk te verwisselen. De besmetting met campylobakter vindt namelijk plaats via de ontlasting. Om de infectie te bestrijden gebruikt men daarvoor geschikte antibiotica.

Preventie

Een goede voeding, huisvesting en verzorging zijn van groot belang. Na aankoop moeten de nieuwe vogels minstens 4 weken in quarantaine, dit ook in verband met een mogelijke paramyxovirusinfectie. Tijdens de quarantaineduur kunt u de vogels observeren en de ontlasting laten onderzoeken. Bij eventuele ziekten kan een behandeling ingesteld worden. Doet u dit niet, dan bestaat de kans dat de aangekochte vogels uw bestand besmetten. Er zijn mij zeer vele voorbeelden bekend, dat hele bestanden ziek werden, waarbij veel sterfte optrad, omdat men de vogels niet in quarantaine had gedaan en heeft laten onderzoeken.

Het zomaar antibiotica geven (het zg. blind kuren) aan vogels heeft vaak ernstige gevolgen voor de dieren. Met name tetracyclines (chloortetracycline en oxytetracycline) verlagen de weerstand van de vogel, waardoor de kans op schimmelinfecties sterk toeneemt. Antibiotica mogen alleen gegeven worden als er sprake is van een **aangevoelde** bacteriële infectie en dan dient een antibioticum gekozen te worden waar de betreffende bacterie het meest gevoelig voor is.

Literatuur:

- Untersuchungen über das Vorkommen von Campylobacter im Kot von im menschlichen Wohnbereich gehaltenen Vögeln.

KALENDER 1989

Rotspelikanen

De zes soorten rotspelikanen en de drie soorten jan-van-gents horen alle tot het geslacht *Sula*. Men zou kunnen zeggen dat de rotspelikanen de "tropische vervangers" zijn van de jan-van-gents. De Engelsen noemen de jan-van-gent "gannet" en de rotspelikaan "booby". Dit is afgeleid van het Spaanse woord "bobo", dat zoveel betekent als "sufferd", "stomming" of "domkop". Enerzijds is dit te danken aan hun onbeholpenheid op het land en anderzijds omdat zij geen angst kennen voor de mensen.

Rotspelikanen zijn fenomenale vissers. Zij vliegen op een hoogte van 15 tot 20 meter boven de zeespiegel. Ziet de vogel iets van zij gading, dan vouwt hij de vleugels gedeeltelijk tegen het lichaam en schiet dan als een pijl uit een boog naar beneden. Als een torpedo schiet hij vervolgens door het water en beweegt zich zwemmend met vlerken en poten. Een vis moet van "goede huize" zijn wil hij aan de booby ontkomen. Het zijn vooral de vliegende vissen waar zij het op voorzien hebben. Niet terwijl deze waterbewoners boven het oppervlak zweven, maar op het moment dat zij weer het ziele nat in gaan. Behalve vissen worden ook graag pijlinkt-vissen geconsumeerd. Sommige soorten rotspelikanen schijnen ook wel zwemmend onder water te duiken, maar dat heb ik van de Bruine rotspelikaan, die dikwijls vissend voor de kust van Curacao te zien was, nooit waargenomen. Dat de vogels geen beschadiging aan de hersens oplopen door de harde aanraking met het water, is te danken aan de luchtkussens, die zich onder de huid bevinden en tevens aan de uitzonderlijke sterke schedel.

De paarvorming neemt geruime tijd in beslag en wordt vooral gegaan door een bijzonder lange hofmakerij, de z.g. baltsperiode. Maar is het huwelijk eenmaal een feit, dan blijven man en vrouw elkaar hun verdere leven trouw. De balts is erg indrukwekkend. Een deel van het ritueel is, dat het mannetje met uitgespreide vleugels en hoog geheven kop, "stampend" rond het dametje loopt.

De vogels broeden in kolonies. De nesten bestaan uit bijeen vergaarde rommel zoals wier, droge uitwerpselen, visgraten enz. Een aantal soorten broedt echter in bomen. Een bijzonderheid bij een aantal booby's is, dat ze 2 eieren leggen, terwijl toch maar één jong wordt grootgebracht. Het tweede ei dient waarschijnlijk als "reserve" mocht er een van de twee eieren verloren gaan.

Meindert de Jong

Mijn ervaringen met Groene organisten

Toen ik zo'n jaar of tien geleden voor het eerst met Chlorophonia-soorten in aanraking kwam kon ik de verleiding niet weerstaan en besloot ik een koppeltje aan te schaffen. Het was de **Groengele organist Chlorophonia flavirostris**. Helaas hadden deze vo-

gels een besmetting opgelopen tijdens hun reis naar Europa en kon ik ze niet in leven houden. Toch hadden deze vogeltjes in de korte tijd dat ik ze had mij erg geboeid en ik was vast besloten het in de toekomst nog eens te proberen. Er gingen een aantal jaren voorbij tot-

dat ik bij vogelimporteur Siem van t Hart in een zending Tangara's een mannetje van de **Groene organist, Chlorophonia cyanea**, aantroef. Het was een schitterend vogeltje en de koop was dan ook gauw gesloten. Thuis gekomen plaatste ik hem in een ruime kooi waar ik hem een viergangen menu voorzette bestaande uit: sucre vital honingdrank, universeelvoer met geknijpte meelwormen, eivoer met mierenpoppen en een vruchtencoctail van appel, peer, banaan en druiven. Banaan en peer hadden de voorkeur en het duurde weken voordat hij wat meer gevarieerd ging eten. Dit is mijns inziens alleen te bereiken door b.v. bepaalde vruchten weg te laten of vruchten te vermengen met universeelvoer waardoor hij gedwongen wordt dit te eten. De vogel bleef goed gezond en ik hield alle binnenkomende zendingen in de gaten in de hoop hierin een popje aan te treffen. Dit zat echter geweldig tegen. Tweemaal kwam ik in het bezit van een pop maar

Tekst en foto's: H.M. van der Blom

usel

De

in zo'n slechte toestand dat ze onmogelijk in leven gehouden konden worden. In juli 1986 liep ik op de kleindierenmarkt in Barneveld tegen een in tentoonstellingskonditie verkerend import koppel aan. Hoewel ze erg duur waren besloot ik ze toch te kopen. Ze waren redelijk tam en aten bijna alles wat ik ze voorzette. In september zag ik dat de vogels elkaar voerden en tevens dat ze belangstelling kregen voor een Harzerkastje wat in het vluchtje hing. Het ter beschikking gestelde nestmateriaal beviel ze echter niet en door toeval ontdekte ik dat ze voorkeur hadden voor licht gekleurd nestmateriaal. Ik gaf ze toen een flinke bos kortgeknipt en uitgeplozen paktouw waarmee ze direkt in een enorm tempo gingen nestelen. Beide vogels sleepten af en aan maar nooit waren ze gelijktijdig op het nest. Het werd een prachtig bolrond bouwwerk met een klein invleggat in het midden. Het viel mij op dat beide vogels als ze in het nest zaten met kleine geluidjes de ander probeerde te lokken. Geen van beiden reageerde hierop. Toen het nest helemaal klaar was stootte de pop een keer het nest uit en viel het mannetje aan. Dit bevreesde mij zeer daar een pop die zelf een nest bouwt toch broedrijp zou moeten zijn. Het bleef niet bij deze ene keer en daar ook het nest weer grotendeels werd afgebroken begon ik te vermoeden dat het twee mannen waren. Dit bleek inderdaad zo te zijn, want na enige tijd vielen de vogels in de rui en kwam bij de zogenaamde pop de felle kleur van de man te voorschijn. Gelukkig kon ik vrij snel een nieuwe vogel bemachtigen en nu maar hopen dat dit een popje was.

Ik was er inmiddels achter dat de vogels die ik in mijn bezit had de **Chlorophonia cyanea longipennes** was oftewel de **Blauwbrug groene organist**. Deze vogels worden ten onrechte vaak blauwnek organisten genoemd. Zoals u aan de foto's kunt zien zijn het schitterend gekleurde vogeltjes die behoren tot de familie van de tanga's. Ik plaatste de nieuwe pop bij de mooiste man en het klikte meteen. Al heel snel werd met nestbouw begonnen en het mannetje voerde het popje regelmatig. Op enkele schelle fluittonen van de man reageerde de pop en nam de paarhouding aan waarna ze werd bevlogen. Na + 1 week legde ze het eerste ei, waarna er nog twee volgden. De grondkleur van de eitjes was beige waarop onregelmatig roodbruine vlekjes waren verspreid. Ik zag het popje echter niet op het nest om te broeden en de man al evenmin. Iedere keer als ik het vogelhok binnenkwam zat de pop op 1 poot rustig te soezen. Op een gegeven

moment heb ik het nestje uit de vlucht gehaald en aan de eitjes gevoeld. Deze bleken goed warm te zijn. Ik werd dus duidelijk in de maling genomen. Bij controle bleek dat bij het van het slot draaien van de deur de pop direkt van het nest kwam en op één poot ging zitten. Helaas bleken de eitjes onbevrukt te zijn en ook het tweede legsel was onbevrukt. Hierna vielen de vogels in de rui. Inmiddels had ik nog een pop te pakken kunnen krijgen die ik samen met de andere man die ik nog bezat in een vluchtje deed. In het vroege voorjaar van 1988 begonnen de vogels te nestelen. Het werd een prachtig nest, hoofdzakelijk gemaakt van cocosvezels en witte wol gebouwd in een brentak welke ik in een houten raamwerkje tegen de achterwand had gehangen. Tijdens het broeden nam ik weer dezelfde misleidende trucs waar, als bij het andere koppel. Helaas waren ook hier de eerste legsels onbevrukt. Zo langzamerhand begon ik de moed op te geven en ik besloot ze in de buitenwereld te doen. De andere dag was het weer echter zo verslechterd dat dit niet door kon gaan en dit was, achteraf gezien, maar goed ook. Spoedig hadden ze in hetzelfde nest het derde legsel, waarvan de drie eitjes allen bevrucht bleken te zijn. Het popje werd door het mannetje op het nest gevoerd wat een leuk gezicht was. Het mannetje hing dan aan het nest en gaf de heerlijke hapjes door de kleine opening naar binnen aan. Het broeden zelf wordt alleen door het popje gedaan. De voederdrijf van het mannetje was zo groot dat ik een beetje hoop kreeg op een goede afloop. Na 13 dagen waren de eerste twee eitjes uit en de volgende dag nummer 3. Het menu had ik inmiddels uitgebreid met vleugellose fruitvliegjes, krekels en spinnen. Vooral de spinnen hadden de voorkeur en gelukkig kon ik die volop vangen. De jongen werden zeer goed gevoerd en groeiden razend snel. Op de vijfde dag kon ik ze met moeite ringen met 2,5 mm. Hoewel het mannetje nooit in het nest kwam, voerde hij hangend aan de voorzijde dapper mee. Per dag kregen ze minstens honderd spinnen zodat ik elke avond op jacht moest om deze te vangen. Alles bij elkaar ging er een grote hoeveelheid voedsel doorheen want ook het eivoer en de vruchten verdwenen als sneeuw voor de zon. Het vreemde was echter dat ik er nauwelijks iets van terug vond. Het nest was volkomen schoon en de mest van de oudervogels leek me zelfs minder dan normaal. Het is in de natuur heel normaal dat de oudervogels de mest van de jongen afvoeren om bevulling van het nest te voorkomen en de nest-

plaats niet te verraden aan vijanden die het op de jongen gemunt hebben. De mestpakketjes worden dan in de snavel meegenomen en ze laten die dan op een behoorlijke afstand van het nest vallen. We zien dit bijvoorbeeld bij mezen. De organisten aten de mest echter op en dit verklaarde de geringe hoeveelheid mest. Het voedsel ging tweemaal door een spijsverteringskanaal, waardoor het m.i. optimaal werd afgebroken en beruut. Ik heb zelfs het idee dat de mest van de jongen een belangrijk deel van het voedsel van de ouders vormden maar ik geef mijn mening graag voor een betere. Op de twintigste dag kwamen de jongen het nest uit. Ze waren groen grijsgroen van kleur en hadden nog maar een kort staartje. De bovenkop was nog enkele stoppels maar toch had ik niet het idee dat ze het nest te vroeg verlaten hadden. Vanaf dat moment lieten de jongen de mest gewoon vallen en ook als de jongen weer in het nest waren teruggekeerd (wat ze nog drie dagen deden) namen de ouders de mest niet meer mee. Er zat onderling wat kleurverschil in het verenpak en ik had het idee dat ik twee poppen en een man zou hebben. Dit bleek andersom te zijn, wat ik vrij spoedig ontdekte omdat een jonge man al direkt een tap laat zien. Met enkele weken waren de jongen geheel zelfstandig en hadden ze een prachtig mooi glimmend jeugdkleed. Ze hebben dan het meest van de pop weg maar alle kleur ontbreekt nog dus ook de blauwe band in de nek. Daar ik import vogels had gehad die wel een blauwe nek hadden en sprekend op een pop leken maar toch mannen bleken te zijn, vermoedde ik dat ik twee jaar zo moeten wachten op een op kleur zijnde man. Dit bleek echter niet zo te zijn want al in de eerste rui kwamen de prachtige kleuren van de man tevoorschijn. Ik kan hiervoor geen verklaring geven. De rui verliep wel erg langzaam en pas na een half jaar waren ze geheel op kleur, hoewel er altijd wel ergens wat stoppels te zien zijn vooral in de kopbevedering. Dit is een verschijnsel wat ik ook bij de import vogels waarneem. Ik denk dat dit te maken heeft met ons wisselende klimaat en de vochtigheidsgraad. Ik hoop dat de mensen die deze vogels bezitten aan dit artikelje iets hebben, zodat er mogelijk meer jongen gekweekt zullen worden. Het aantal importvogels is zeer gering en hoe langer je met deze vogels bezig bent hoe meer je gaat beseffen dat dit maar goed is ook. Het blijven vogeltjes die wel zeer afhankelijk zijn van hun verzorger en als ik echt eerlijk moet zijn maar beter in de regenwouden kunnen blijven.

Ziekte en ziektepreventie

Drs. W. Noteboom, Drs. A. Peels
voormalig co-assistent aan de
Faculteit der Diergeneeskunde en
Dr. J.T. Lumeij

Hoofd Afdeling Vogels en
Bijzondere Dieren Vakgroep
Geneeskunde van Gezelschaps-
dieren Faculteit der Diergenees-
kunde Rijksuniversiteit Utrecht.

De eigenaar van een vogel zal zich moeten realiseren dat wanneer hij of zij de vogel als ziek of afwijkend herkent de vogel al veel langer ziek kan zijn (Steiner and Davis 1981).

Indien men ziekte bij vogels vroeg wil herkennen, dan is dat het best te doen door de vogel te observeren zonder dat deze hierdoor wordt verstoord. De vogel zal anders bij geringe problemen toch alert en gezond ogen (Harrison 1986).

Algemene symptomen van ziekte

Onderstaand worden enkele punten genoemd waaraan een zieke vogel kan worden herkend (Axelson, 1981).

Houding. Zieke vogels zitten vaak met twee poten op de stok terwijl gezonde vogels met een pool opgetrokken zitten.

De kop wordt vaker dan bij een gezond dier onder vleugels gestoken. Daarnaast kan de vogel de vleugels laten afhangen.

Gedrag. Een vogel die zich niet goed voelt is sloom maar kan zich daarnaast ook wat geïrriteerd of agressief gedragen. Een vogel die op het punt staat een ei te gaan leggen kan tijdelijk een zieke indruk maken.

Uiterlijk. De veren zitten niet strak tegen het lichaam, doch staan van het lichaam af. Zieke vogels proberen het warmteverlies aan de omgeving te beperken door de isolerende luchtlaag rond het lichaam dikker te maken door middel van "bolzitten". Een langdurig zieke vogel zal een verlengde ruiperiode hebben of niet goed doorruilen.

Ogen en neus. De ogen zien er flets uit en kunnen diep liggen. Er kan veel vuil en vocht uitkomen dat, als het indroogt, korsten onder de ogen en bij de neuspelingen geeft. De zieke vogel sluit de ogen vaker geheel of gedeeltelijk.

Ademhaling. "Zwaar" ademen waarbij de vogel beweegt of schokt synchroon met een vaak verhoogde ademhalingsfrequentie kan duiden op een infectie van ademhalingsorganen. Tevens kan dit veroorzaakt worden door de druk van ruimteinnemende processen in de lichaamsholte op de longen of luchtzakken, of door bemoeilijkte passage van lucht in de voorste luchtwegen. Het dier kan bij problemen in de ademhalingsorganen gaan niezen, snuiven of "klikken". Ook stemveranderingen dienen opgemerkt te worden. Bij papegaaien dient men er op bedacht te zijn dat een hoestje van de eigenaar gemakkelijk kan worden geïmiteerd en dus niet hoeft te duiden op problemen bij de vogel zelf.

Braken. Het door een ziekte veroorzaakte braken van vogels dient onderscheiden te worden van het opgeven van voedsel uit de krop bij hofmakerij. Bij ingepte vogels dient dit als affectie tot de eigenaar opgevat te worden. Grasparkieten die alleen in een kooi worden gehuisvest zullen vaak voedsel oprispen op een spiegelglas dat in de kooi hangt, daar zij hier een soortgevoel in zien.

Het braken kan o.a. veroorzaakt worden door ontsteking in het maagdarmkanaal, verstoppingen, leveraandoeningen, intoxicaties (o.a. lood), teveel zout in het voer, na eten van giftige planten of vreemde voorwerpen (b.v. behangpapier). Soms zien we het ook na toediening van bepaalde medicamenten (Leipold 1986).

Eetlust. De eetlust kan sterk afgenomen zijn of de vogel vermagert ondanks een goede eetlust. We krijgen een indruk van de conditie van de vogel door de bespiegeling van het borstbeen te beoordelen.

Ontlasting. De normale ontlasting van de vogel ziet er vast uit met een wit beslag (uraatkristallen) en wat helder vocht eromheen. Geel- of groenverkleuring van de uraactractie wijst op leverproblemen. Een vogel defaceert vele malen per dag. Een vogel die opgewonden is en daardoor nog frequenter defaceert of vochtrijk voedsel (b.v. fruit) heeft opgenomen zal tijdelijk wat slappe faeces produceren. De eigenaar hoeft dus niet meteen in paniek te raken als een keer dunne ontlasting gezien wordt. Veel vocht rond een centraal deel kan op nierproblemen duiden, veel slappe faeces zowel op nier- als darmproblemen. Bloed in de ontlasting is afkomstig van het laatste deel van de darm of urineleider of geslachtsapparaat, terwijl zwart gekleurde ontlasting door een bloeding in een hoger gelegen darmdeel kan worden veroorzaakt.

Veel onverteerde zaden in de ontlasting duidt op een onvolledige vertering. Bij geen of te weinig droge ontlasting heeft het dier mogelijk obstipatie of een door aangeplakte faeces geheel of gedeeltelijke afgesloten cloaca. Vuile geplakte veren rond de cloaca kan op diarree wijzen.

Eerste hulp. Eerste hulp bij zieke vogels door de eigenaar bestaat uit warmte, voedsel en rust. De kooi dient bij een warmtebron gezet te worden (kachel of infraroodlamp). Het warmste gedeelte van de kooi mag ongeveer 30°C zijn (controleren!). Wel moet het dier zijn eigen omgevingstemperatuur nog kunnen kiezen. De vogel mag dus niet met afhangende vleugels zitten higen. Belangrijk is dat de temperatuurvergang niet te groot wordt tijdens het transport naar de dierenarts. Afhankelijk van de ernst van de ziekte kan het verstandig zijn de stok 5 cm boven de bodem te bevestigen en het voer en drinkwater op de grond te plaatsen; een vogel die niet meer eet is snel dood.

Ziekte en voeding. Uit de literatuur en de bevindingen van dierenartsen blijkt dat veel problemen bij papegaaien mede te wijten zijn aan een inadequate

voedselvoorziening (zie: Ziekten als gevolg van fouten in de voeding). Een deficiënte voeding kan ook een oorzaak zijn voor een verminderde respons op ingestelde therapieën (Steiner and Davis 1981). Deficiënties in de voeding komen vaak aan het licht gedurende perioden met grotere behoeften zoals de ruitijd, het voortplantingsseizoen (eieren leggen!), perioden van stress en (tijdelijke) aanwezigheid van ziekteverwekkers.

Het is echter niet altijd het verkeerde dieet wat tot problemen leidt: ook andere factoren kunnen tot tekorten in het lichaam leiden (Harrison 1986):

- Het dieet is goed maar de aangeboden hoeveelheid is te groot; de vogel eet alleen de lekkere bestanddelen eruit.
- Een vogel met pijnlijke ontstekingen, wonden of afwijkingen aan de snavel, tong of mondholte zal mogelijk bepaalde componenten van het voer laten staan.

Gedragsafwijkingen. In principe zijn de papegaaiaachtigen niet geschikt voor een solitaire huisvesting. Papegaaiaachtigen komen in het wild in grote groepen

voor en het is voorstelbaar dat deze dieren bij eenzame opsluiting zonder afleiding psychische problemen zullen krijgen (Westerhof en Lumeij 1987)

Papegaaien die het gehele jaar ruiën hebben een uitgesproken veer verzorgingsgedrag (25% van de tijd dat een papegaaï niet slaapt is deze het verkleed aan het verzorgen!). Het is dan ook niet verwonderlijk dat geïsoleerde vogels dit gedrag gaan overdrijven en eindigen als "plukkers" (Harrison 1986, Bokhove 1986, Westerhof en Lumeij 1987).

Ter illustratie: Op de Universiteitskliniek voor Gezelschapsdieren, Afdeling Vogels en Bijzondere dieren werden in één jaar tijd 10 verenplukkende Grijsje Roodstaarten aangeboden. Bij 9 dieren werd overtuigend aangetoond dat het hier om sociaal isolement ging (Westerhof en Lumeij 1987). Dit is ook in overeenstemming met de mening van de beheerder van het Nederlandse Opvangcentrum van Papegaaïen (N.O.P.) te Geldrop. Bij hem worden wekelijks zich kaal plukkende papegaaïen aangeboden. Nadat ze contact

kunnen hebben met andere vogels is het 9 van de 10 keer over van het ene op het andere moment. Ook de vogels die door radeloze eigenaren worden gebracht, omdat ze eigenlijk niet veel anders doen dan schreeuwen en kriegen, zijn veelal "genezen" zodra ze contact hebben met soortgenoten.

Toch worden in de literatuur ook nog andere oorzaken genoemd die aanleiding kunnen zijn tot verenplukken. In hoeverre deze oorzaken op zichzelf staan als oorzaak voor verenplukken of slechts aanleiding zijn bij sociaal-geïsoleerde papegaaïen is niet duidelijk. Daarnaast zijn natuurlijk niet alle papegaaïesoorten over een kam te scheren (Bokhove 1986).

De papegaaïenkraag is bedoeld om de vogel tijdelijk tegen zichzelf te beschermen en om de vicieuze cirkel te doorbreken. Pogingen om een vogel die zichzelf uit verveling en nervositeit plukt te helpen zijn: meer aandacht geven, omgevingsveranderingen, meer ruimte geven, speelgoed en takken om te knagen aanbieden, veel groente en ander "kauwvoedsel" geven, radio of t.v. aanzetten als het dier alleen gelaten wordt, vaak bespuiten met een bloemenspuit of de mogelijkheid tot baden geven. Al de genoemde maatregelen zijn bedoeld om de verenplukkende vogel in een meer "sociale omgeving" te brengen.

Een tweede gedragsafwijking (beter gezegd: gedragsverandering) is die van de solitair gehouden vogel, die aan een partner toe is.

Ook binnen gehouden papegaaïen ontkomen niet altijd aan de weers- en klimaat-invloeden van het voorjaar. Omdat de vogel niets anders rest dan een mens als partner te kiezen zal zijn gedrag dan ook daar op gericht zijn; dit gedrag kan bestaan uit voedsel aanbieden, en baltsen (vreemde geluiden maken, en met de vleugels afhankelijk aandacht trekken). Hierbij kan de vogel zich, gedreven door een territoriumdrang, t.a.v. andere personen agressiever gedragen (v. Tilburg 1987).

.....

Vergiftigingen. Loodvergiftiging is de meest voorkomende vergiftiging bij huiskamervogels. Bronnen van lood zijn b.v. glas-in-lood ramen, asbakken, loodvetters van gordijnen, loodknijpertjes voor tafelkleedjes, vislood, soldeer, antieke knopen, windbuksgogeltjes, linoleum, loodfolie van wijnflessen en met loodhoudende verf geschilderd meubilair.

De vergiftigingsverschijnselen zijn specifiek. Maagdarmsstoornissen met rode of groen-zwarte ontlasting, nierfunctiestoornissen met dunne ontlasting, zenuwverschijnselen (cirkelen, ongecoördineerd bewegen) en blindheid behoren tot de mogelijke verschijnselen. De eerste klinische verschijnselen treden een paar dagen na opname van lood op en sne ingrijpen is dan vereist. De diagnose wordt gesteld met een röntgen-foto en/of bloedonderzoek. De dierenarts heeft een antidoot (versenaat), die na insputting het lood wegvangt uit het bloed. Laxeren van de papegaai (pindakaas en slaolie in 2:1 verhouding, in de krop ingebracht) om het lood snel uit de darm te verwijderen en verdere opname in het lichaam tegen te gaan is geboden (Lumeij en Westerhof 1986b).

Alcohol, nicotine (volle asbakken), desinfectiemiddelen en een aantal planten behoren ook tot de gevaarlijke stoffen binnenshuis. Toxische planten zijn niet alleen gevaarlijk voor jonge en nog onervaren vogels; ook oudere papegaaien kunnen zich te goed doen aan alles wat groen is. Enkele van die huiskamerplanten zijn Dieffenbachia, Hyacinth, Philodendron en Dracaena. De meeste van deze planten geven zenuwverschijnselen en maagdarmsstoornissen (Burr 1987).

Enkele zeer besmettelijke infectieziekten.

Papegaaienziekte of psittacosis. De veroorzaker van deze ziekte is *Chlamydia psittaci*, die weinig gastheerspecifiek is en slachtoffers kan maken onder vele vogel- en zoogdiersoorten waaronder de mens. *Chlamydia*

psittaci komt wereldwijd voor, waarbij zowel wilde als gedomesticeerde vogels als smetstofbron kunnen fungeren.

Vogels kunnen grote hoeveelheden *Chlamydiae* met de ontlasting en met de neus- en ooguitvloeiing uitscheiden wanneer ze de ziekte doormaken, maar ook daarna wanneer de dieren hersteld zijn, en kunnen zodoende een groot gevaar zijn voor de vogeleigenaar en zijn vogel(s). De vogel besmet zich doorgaans door middel van inademing van smetstofdeeltjes uit ingedroogde faeces, neus- en ooguitvloeiing waarna ze maandenlang infectieus kunnen blijven.

Niet alleen geïmporteerde vogels zijn verdacht, ook hier inheemse papegaaien van fokkers en handelaren zijn verdacht. Tien tot vijftien jaar geleden werd *Chlamydia psittaci* hoofdzakelijk gevonden bij gestorven importvogels. De laatste jaren is de ziekte wijd verspreid in Nederland aanwezig bij liefhebbers en handelaren. In de praktijk wordt deze ziekte het meeste aangetroffen in het voor- en najaar, hetgeen verband lijkt te houden met het "vogelmarkt seizoen" (Hooymeier 1988).

Vooraf jonge vogels zijn gevoelig. Herstellen deze dieren, dan kunnen ze drager en verspreider van de smetstof blijven. Met name na stress-situaties is de kans groot dat de vogels (tijdelijk) gaan uitscheiden. De infectie kan mild tot zeer ernstig verlopen. De symptomen van de infectie zijn niet specifiek: lusteloosheid en "bol zitten", geen eetlust, uitvloeiing uit neusopeningen en

ogen, gewichts- en conditieverlies, intermitterende diarree die begint met waterige witgroene ontlasting en wordt afgewisseld met donker faeces en zenuwverschijnselen. Bij uitbraken in grote volières is tot 90% sterfte mogelijk. Zeer gevoelig zijn de Amazonepapegaaien waarvan de overlevenden nog lange tijd uitscheider met de faeces kunnen zijn. Dit in tegenstelling tot de minder gevoelige Kaketoe, waarvan minder dan 20% van de populatie in een volière sterft en waarbij tussen de overlevenden meestal weinig uitscheiders meer voorkomen.

Voor bevestiging van de diagnose moeten zgn. gepaarde sera genomen worden (een stijgende concentratie antistoffen in het bloed in een periode van enkele weken is positief) of de verwekker moet worden geïsoleerd uit de cloaca. Bij verdenking van de vogel voor wat betreft de ziekte, moet direct een behandeling worden ingesteld. De eigenaar zal uiterste voorzichtigheid en hygiëne moeten betrachten. Te denken valt aan een stofbril, mondkapjes en speciale kleren. De vogel direct isoleren, en dagelijks de kooi schoonmaken en desinfecteren. De behandeling bestaat uit injecties met Doxycycline in de borstspier (een maand lang, om de week). Bij medicamententoevoering via het voedsel is het maar de vraag of de zieke vogel zijn dagelijkse dosering binnen krijgt.

Het grote gevaar voor de mens schuilt in een te late onderkenning van de ziekte. De mens besmet zich op dezelfde manier als de papegaai. De verschijnselen lijken op griep met hoofdpijn, koorts, braken, diarree, spierpijn,

De papegaai als huisdier

longontsteking en droge hoest (Fuchs 1987, Lumeij 1988).

Ziekte van Pacheco. Een tweede wereldwijd verspreide, zeer besmettelijke ziekte is 'Pacheco disease', veroorzaakt door een herpes virus. In Nederland is niet zo veel bekend over dit virus en de verspreiding onder de papegaaien, maar dat het voorkomt en grote schade veroorzaakt is zeker. Onlangs nog hebben twee fokkers in Friesland die vlak daarvoor vogels hadden gekocht en zonder quarantainemaatregelen aan hun bestand toegevoegd, tientallen dieren verloren. De ziekte wordt gekenmerkt door plotselinge sterfte, soms voorafgegaan door diarree en zenuwverschijnselen. Symptoomloze dragers komen ook voor; berucht zijn de Zuidamerikaanse Wigstaart-parkieten. Een moeilijkheid bij de bestrijding en preventie van deze ziekte is dat de incubatietijd kan variëren van 4 dagen tot 2 jaar. Bevestiging van de diagnose kan worden verkegen door virusisolatie (Westerhof *et al.* 1988). In de Verenigde Staten van Amerika is sinds kort een vaccin tegen deze ziekte beschikbaar. Voorlopige resultaten met de behandeling van besmette vogels met acyclovir (Zovirax) zijn hoopgevend.

Draainekziekte. Een derde, mede door middel van quarantainemaatregelen te bestrijden ziekte is 'Newcastle disease' of draainekziekte. Vooral jonge dieren en dieren onder stress (langdurig transport) zijn gevoelig voor de ziekte. De symptomen beginnen met respiratoire problemen waarbij de ogen gesloten worden houden en de vogels apathisch zijn, waarna een groene diarree volgt. Bij langer levende patiënten komen ook zenuwverschijnselen naar voren (o.a. evenwichtstoornissen). De ziekte heeft vaak een dodelijke afloop. De diagnose wordt gesteld door middel van isolatie van het virus uit de trachea of milt (mits in het acute stadium) en door het aantonen van antistoffen in het bloed. Preventief moet contact met allerhande vogels aan en in huis vermeden worden, de papegaai moet in een er-

kerd quarantaine verblijf gezeten hebben na te zijn geïmporteerd en als laatste, maar daarom niet minder belangrijk, moeten desinfectie- en hygiëne maatregelen genomen worden.

Enkele door bacteriën veroorzaakte ziekten. Enkele bacteriën die besmettelijke ziekten veroorzaken zijn *Salmonella* soorten (die ook de mens kunnen infecteren) en *Yersinia pseudotuberculosis* als veroorzaker van pseudotuberculosis (Hooymer 1988).

Als uw vogel gebeten wordt door hond of kat en het lijkt mee te vallen, is het toch verstandig een bezoek aan de dierenarts te brengen om de vogel met een penicillinepreparaat te laten inspuiten. In de mondholte van de meeste zoogdieren is de bacterie *Pasteurella multocida* aanwezig die na te zijn overgebracht op de vogel, snel kan leiden tot sepsis en sterfte (Lumeij en Westerhof 1986a).

Ziektepreventie

In een volière zijn veelal dieren van verschillende leeftijdsgroepen bij elkaar in tegenstelling tot in de moderne pluimveehouderij (Davelaar *et al.* 1986).

Jonge dieren hebben nog niet de weerstand opgebouwd die volwassen vogels hebben. De volwassen vogels kunnen bacteriën, virussen, schimmels en darmparasieten bij zich hebben die hen niet ziek maakt, maar bij direct of indirect (stokken, voedsel, drinkbakjes) contact de gevoelige en verzwakte dieren wel ziek maakt.

In het dictaat Vogelziekten van de

Faculteit van Diergeneeskunde te Utrecht wordt dan ook geadviseerd om wekelijks alle bodembedekking uit het hok te halen, met heet water te reinigen en vervolgens te desinfecteren met Halamid-oplossing, het nachtverblijf niet uitgezonderd waar bovendien goede verluchting de hygiëne zal bevorderen.

Dus (huishoudelijk) goed schoonmaken alvorens te desinfecteren; organische stof doet de werkzaamheid van alle desinfectiemiddelen afnemen. Dagelijks de voer- en drinkbakjes schoonmaken en niet onder de zitstokken plaatsen (Davelaar *et al.* 1986).

Buitenvolières liefst zoveel mogelijk afgedekt houden om contact met ontlasting van vogels in het wild zoveel mogelijk te mijden. Hierbij valt te denken aan Pseudovogelpestvirus (NCD) en darmparasieten (o.a. de spoelworm) of luchtpijpwormen. Tegen deze worminfecties kan een betonnen bodem in de volière ook zinvol zijn. Hiermee kunnen regenwormen worden geweerd, die weer als vector van worminfecties kunnen fungeren (Lumeij en Westerhof 1988). Behalve dat, is een betonnen vloer goed schoon te maken en houdt ook ander ongedierte tegen (Harrison 1986).

Overbevolking en stress dienen vermeden te worden, omdat deze leiden tot verminderde weerstand en vergrote kans op het aanslaan van infectieziekten (Davelaar *et al.* 1986). Stress kan b.v. veroorzaakt worden door voortdurende angstgevoelens, en bij onjuiste omgevingstemperatuur en luchtvochtigheid (Harrison 1986).

beaphar®

VACUÛM VERPAKT; DE GARANTIE VOOR EEN VERS PRODUCT

Voordelen van vacuüm verpakte producten zijn:

- De smaak blijft langer behouden en daardoor het voer goed opneembaar.
- Vitamines blijven stabiel.
- In gesloten verpakking is het produkt langer houdbaar.
- Invloeden van buitenaf, zoals vocht en insecten, zijn uitgesloten.

Beaphar vacuüm verpakte producten, die sinds september '89 aan dierenspecialzaken en Welkoop-winkels worden geleverd, zijn:

EIVOER DROOG 1 kg, UNIVERSEELVOER FIJN 500 gram, UNIVERSEELVOER GROF 500 gram en 1 kg, PAPEGAAIE-KRACHTVOER 500 gram, VITAMINEZAAD KANARIE 400 gram, VITAMINEZAAD PARKIET 400 gram, VITAMINEZAAD TROPEN 400 gram.

BEAPHAR B.V. Postbus 7 8100 AA Raalte tel.: 05720-44444 fax: 05720-44460

De papegaai als huisdier

Ook ongedierte, dat altijd op het voer af zal komen zal bestreden moeten worden. Ze eten en urineren op het voer en verspreiden ziektekiemen. Bovendien verstoren ze de rust in een hok. Ratten kunnen zelfs kuikens aan- of opvreten (Harrison 1986).

Bij papegaaien die reeds langere tijd solitair binnenshuis verblijven en waar niemand van de bewoners frequent contact heeft met andere vogelbestanden, spelen al deze maatregelen niet zo'n belangrijke rol. Reiniging en desinfectie is bij de eenling in kooi zeker wel belangrijk. Door de vaak beperkte ruimte is de kans groot dat de infectiedruk snel stijgt. Als de kooi niet regelmatig gereinigd wordt staat het dier mogelijk voortdurend bloot aan een hoge concentratie pathogene kiemen die bij de vogel resulteren in chronische aandoeningen en stress. Deze pathogene bacteriën en schimmels kunnen groeien in en op voer of opgehoopte mest (Burr 1987). Vermijd warme, vochtige broeiplaatsen in een hok (het broedblok is zo'n plaats) en oud vochtig geworden voer. Schimmels (*Aspergillus!*) gedijen goed in zo'n klimaat (Holsheimer 1979). Graanproducten zijn altijd gevaarlijk wat betreft schimmels (Doornenbal 1988).

Zoals bij de Papegaaienziekte is vermeld, is het bij de aanschaf van een papegaai belangrijk om dit te doen op een betrouwbaar adres en in geval van aanschaf via de vogelmarkt een eigen quarantainemogelijkheid te creëren waarbij de vogels eerst minimaal 4 weken worden geobserveerd en strikt worden gescheiden van de reeds aanwezige vogels (kieren, schoeisel, voeren drinkbakjes etc.). Zoals beschreven in het artikel "De papegaai en de wet", worden vogels die hier worden geïmporteerd zowel in het land van herkomst als hier in Nederland onderworpen aan een klinische keuring en na aankomst voor een periode van 30 dagen in quarantaine gedaan. Met de controle van dit gebeuren is een inspecteur van de Veterinaire Dienst belast. Bij verdenkingen van ziekte en ziekte-uitbraken worden daarvoor, in

de wet bepaalde, maatregelen uitgevoerd die ziekteverspreiding hier in Nederland trachten tegen te gaan.

Door dieren te kopen die deze officiële route hebben doorlopen, heeft de eigenaar een veel betere garantie dat hijzelf en zijn vogel gezond zullen blijven, dan wanneer hij een illegaal geïmporteerd dier aanschafft. Heeft de koper evengoed nog verderkingen ten aanzien van de gezondheid van de vogel dan doet hij er verstandig aan een, in vogels gespecialiseerde, dierenarts te bezoeken.

Literatuur

- AXELSON, R.D. Caring for your Pet bird. Toronto, Canada: Canaviax Publications 1981
- BCKHOVE, K. Verenplikken bij Psittacidae. Referaat Faculteit Diergeneeskunde Utrecht 1986
- BURR, E.W. Companion Bird Medicine. Ames, Iowa, U.S.A.: Iowa State University Press 1987, Ch. 2 Caging and environment by R. Giddings, Ch. 3 Captive Breeding by D. Alderton, Ch. 32 Toxic Conditions by R. Butler.
- DAVELAAR, F.G., J.H.H. van Eck, J. van Walsum, A. Hoogerbrugge Diktaat Bedrijfspluimveeziekten, 5e druk, Utrecht: RUU 1987
- DCORNENBAL, P. Mondelinge informatie 1988, Medewerker Gezondheidsdienst voor Pluimvee in Doorn.
- FUCHS, H. Papegaaienziekte, een actueel probleem. Referaat Faculteit Diergeneeskunde Utrecht: 1987
- HARRISON, G.J. and L.R. HARRISON. Clinical Avian Medicine and Surgery. Philadelphia: W.B. Saunders Co. 1986. Ch. 1 Choosing a bird by Harrison & Flammer, Ch. 2 Husbandry practices by G.J. Harrison, Ch. 50 Aviculture management by K. Flammer, Ch. 53 Pediatric Medicine by K. Flammer
- HOOYMEIER, J., Vogelmarkten en Papegaaien. In: Papegaaiensymposium 1988. P.S.C. 1988
- LEIPOLD, R. Erbrechen als Leitsymptom bei Psittaciformes-Ursachen, Diagnose, Therapiemöglichkeiten Praktische Tierarzt (1986) 67 (3) p. 189-196
- LUMEIJ, J.T. and I. WESTERHOF
- Acute septicaemic *P. Multocida* infection in an African Grey Parrot after a bite from a pet rat (*Rattus norvegicus*). Avian Pathology (1986), 15, 791-794
- LUMEIJ, J.T. and I. WESTERHOF Loodvergiftiging bij papegaaien Postacademisch Onderwijs Diergeneeskunde, Utrecht: 1985
- LUMEIJ, J.T. De Papegaai als Patient In: Papegaaiensymposium 1988, Parkieten Speciaal Club 1988
- STEINER, C.V. and R.B. DAVIS Caged Bird Medicine, Selected Topics. Ames, Iowa: Iowa State University Press 1981
- TILBURG, W. VAN Gedragsveranderingen In: Psittaci (informatieblad van de Parkieten Speciaal Club) juni 1987
- WESTERHOF, I. and J.T. LUMEIJ Featherpicking in the African Grey Parrot. In: Verslag Europees Symposium Vogelziekten Beerse: Ned. vereniging van dierenartsen voor duiven 1987
- WESTERHOF, I., J.A. YPENBURG, D.J. VAN ROOZELAAR and J.T. LUMEIJ. A recent outbreak of Pacheco's parrot disease in the Netherlands. Tijdschr Diergeneesk. vol. 113, suppl. 1, april 1988

De gould-amadine en zijn mutaties

Tekst en foto's: Pieter van den Hoven

Hoewel lang niet iedereen gould-amadines houdt en kweekt zal deze schitterende Australische prachtvink bij de meesten van u welbekend zijn.

Veel vogels moeten het met een eenvoudig gekleurd verenpakje doen; de gould-amadine daarentegen is wel één van de meest kleurrijke vogels die we kennen. En alsof onze Grote Architect door middel van evolutie en selectie nog niet voldoende kleuren op de gould heeft aangebracht is er ook nog de mogelijkheid van mutaties in de natuur ingebouwd. Hoewel de mutaties in de vrije natuur over het algemeen weinig overlevingskans hebben, kunnen wij ze in gevangenschap prima in leven houden er er door gerichte kweek een groot aantal kleurslagen mee kweken. In een aantal artikelen wil ik de tot nu toe bekende mutaties en mutatie-kombinaties de revue laten passeren.

Om duidelijk te maken hoe door bepaalde mutaties bepaalde kleuren in bepaalde veervelden ontstaan begin ik hier met het bekijken van de wildvorm. Hierbij zal ik een aantal theorieën en stellingen lanceren over de pigmentatie bij vogels in het algemeen en bij de gould-amadine in het bijzonder, welke af kunnen wijken van de tot nu toe aangenomen standpunten.

Deze standpunten heb ik gevormd naar aanleiding van de verschijningsvormen van diverse mutaties en mutatie-kombinaties. Een goed vederonderzoek zou wellicht één en ander kunnen bewijzen (of weerleggen natuurlijk), maar hiervoor ontbreken mij de mogelijkheden alsook de financiën. Wellicht ligt hier een taak voor onze bond???

Overigens wil ik met mijn afwijkende standpunten niet zeggen dat u nu maar de standardeisen van onze bond voor de gould-amadines bij het oud papier kunt doen; integendeel, bij de algemene gegevens wordt veel uitgebreider op vele punten ingegaan dan ik in mijn artikelen zal doen, u kunt dus veel beter bij het lezen van mijn verhaal de standaard ertbij pakken, omdat het niet mijn bedoeling is hier een andere standaard te schrijven, maar veel meer een aanvulling op de huidige, met weliswaar een paar kleine wijzigingen.

In het wild komt de gould-amadine voor

in drie kleurslagen, n.l. de zwart-, de rood- en de geelkoppige vorm. Wat de oorspronkelijke wildvorm is wordt nergens duidelijk aangegeven. De geelkop is in het wild zeer zeldzaam en duidelijk niet de oorspronkelijke vorm, maar een later opgetreden mutatie.

Het is weliswaar wat minder belangrijk, maar voor geïnteresseerden wil ik hier toch eerst mijn gedachten kwijt over de oorspronkelijke vorm van de gould-amadine. Onze standaard spreekt van een verhouding in het wild van roodkop: zwartkop als 10:8 bij de mannen en 10:3 bij de poppen.

Een aantal ornithologen spreekt van een verhouding roodkop : zwartkop als 1:3, zonder daarbij het geslacht te noemen. (Derek Goodwin - Estrildid finches of the world, Graham Pizzey - A field guide to the birds of Australia, Klaus Immelmann - Australian finches). De roodkop-zwartkop faktor vererft geslachtsgebonden en wel zo dat de roodkop dominant is over zwartkop. Een verschil in mannenverhouding en poppenverhouding is dus te verwachten. Bij gelijktijdig ontstaan van beide kleurslagen zouden verhoudingen worden verwacht van 3:1 bij de mannen en 1:1 bij de poppen; of een totaalverhouding roodkop : zwartkop als 5:3. Zuiver rekenkundig zijn de verhoudingen in de standaard dus niet te verklaren, hoewel de totaalverhouding min of meer overeen komt. Alleen een verschil in overlevingskans en/of voortplantingskans tussen de kleurslagen zou de afwijkende verhoudingen in het wild kunnen verklaren.

Uit de verhoudingen in de standaard genoemd kunnen we dus moeilijk opmaken wat de oorspronkelijke wildvorm van de gould-amadine is. Op andere gronden (zie standaard) gaat de heer Beckmann ervan uit dat de zwartkop de oorspronkelijke wildvorm is.

Gaan we af op de verhoudingen die genoemde ornithologen noemen, dan is dus de roodkop, ondanks dat hij dominant vererft over de zwartkop, duidelijk in de minderheid. Hieruit moet ook de konklusie worden getrokken dat de zwartkop de oorspronkelijke wildvorm is en de roodkop een latere mutatieve verandering.

Ook ik zal er dus vanuit gaan dat de zwartkop de oorspronkelijke wildvorm is van de gould-amadine. De roodkopmutatie vererft dan dus geslachtsgebonden en dominant t.o.v. de wildfaktor (= zwartkopfaktor); een combinatie van vererving die we bij de gould nog een keer tegen zullen komen, maar die verder in onze vogelsport (nog) niet bekend is.

De kleuren die we bij de gould-amadine aantreffen in de bevedering zijn de carotenoïde kleuren rood- en geel, en de melaninen zwart (en bruin) eumelanine en roodbruin phaeo-melanine. Daarnaast hebben de veren in sommige veervelden een bepaalde structuur, waardoor in combinatie met aanwezig pigment het z.g. tyndall-effect optreedt. D.w.z. licht van een bepaalde golflengte wordt gereflekteerd; bij de gould gebeurt dat met de blauwe of paarse lichtstralen, afhankelijk van het aanwezige pigment.

In tegenstelling met de gangbare opvattingen ben ik er van overtuigd geraakt dat bij vrijwel alle vogelsoorten die zwart eumelanine vormen de oxydatiegraad niet voor alle korrels 100% is, maar per individu en ook per korrel wat varieert. De meeste pigmentkorrels zijn zwart, maar een variabel aantal is min of meer bruin. Deze variabele, overigens erfelijke, eigenschap is door selectie naar minimaal of maximaal te kweken. Omdat we in de wildvorm van eigenlijk alle vogels liefst zo helder mogelijke vogels kweken, zullen we automatisch een selectie toepassen naar een maximale oxydatie van het eumelanine (en dus een minimaal bruin eumelanine).

Dit laatste speelt bij de huidige mutaties van de gould-amadine (nog) niet zo'n grote rol.

Ik hoop hier in de nabije toekomst in een ander artikel wat uitgebreider op in te gaan.

Het rugdek van de gould-amadine is groen. De standaard spreekt van zo helder en egaal mogelijk grasgroen. Deze kleur wordt gevormd door een hoeveelheid zwart eumelanine wat samen met het tyndall-effect in de rugdekveren blauw licht reflekteert, in combinatie met geel carotenoïde. Van nature kan er dus wat bruin eumelanine

1. Man zwartkop Gould amadine
 Een vogel met duidelijk kleurfouten, vooral in het rugdek; blauw in de vleugelbochten. De pennen niet egaal groen doorgekleurd, en een grote kleurfout in de nek.
 Bij vrijwel alle Gould's zien we door wat minder pigment in de nek hier de kleur wat lichter groen worden. Bij dit exemplaar is hier de pigmentatie zo minimaal geworden, dat de nek vrijwel geel wordt.

2. Man geelkop- + pop roodkop Gould amadine
 Afgezien van enkele bevederingsfoutjes (ruipuntjes, kromme staartpen) redelijke kleurvogels.
 Masker van de pop mag wat meer en strakker afgetekerd rood tonen. Verder een goede kleuregaliteit.
 Duidelijk is te zien dat de rug- bulk- en vooral de borstkleur matter van kleur is. Ook is de hemelsblauwe afscheiding van het masker veel minder duidelijk aanwezig door de zwakkere blauwstructuur van de pop.

3. Man zwartkop Gould amadine
 Een exemplaar met een vrij goede kleur en kleuregaliteit.
 Hier is te zien dat ook bij goede vogels de nek wat lichter van kleur is. Het ideaal blijft echter een egaal grasgroen nek- en rugdek.

use!

De,

en ook wat roodbruin phaeo-melanine voorkomen wat de kleur fletser en bruiniger maakt. Ook de hoeveelheid phaeo-melanine kan door selectieve kweek minimaal worden verkregen. Richting nek en masker wordt de hoeveelheid geel carotenoïde steeds geringer tot deze vlak achter het masker geheel ontbreekt. Hier worden alleen de blauwe lichtstralen gereflekteerd waardoor er achter het masker een hemelsblauwe band bestaat welke geleidelijk overgaat in het groen rugdek.

De buikkleur is goudgeel, welke kleur wordt gevormd door geel carotenoïde in combinatie met een variabele hoeveelheid roodbruin phaeo-melanine. Vogels met een minimale hoeveelheid phaeo-melanine hebben dan ook niet alleen een helderder grasgroen rugdek, maar ook een helderder meer citroengele buikkleur.

De borstveren bezitten een hoge concentratie roodbruin phaeo-melanine wat in combinatie met het tyndall-effect van de borstveren een paarse kleur oplevert.

De stuitkleur is blauw. Hier bevindt zich alleen zwart eumelanine wat in combinatie met het tyndall-effect de blauwe kleur oplevert.

De staartpennen zijn zwart door enkel zwart eumelanine.

Bij de zwartkop is de kop uiteraard zwart, welke kleur wordt gevormd door enkel zwart eumelanine in de kopbevedering in een vrij hoge concentratie.

Het enige rode carotenoïde wat bij de zwartkop aanwezig is zit in de snavelpunt van de vogel. Verder is de snavel hoornkleurig, evenals de poten.

De pop is gelijkgetekend, alleen duidelijk fletser en matter van kleur. Een wat lagere concentratie zwart eumelanine in combinatie met wat hogere concentraties roodbruin phaeo-melanine en ook bruin eumelanine veroorzaken deze fletser kleuren.

Dit dimorfistische verschijnsel komen we in min of meerdere mate bij vrijwel alle vogelsoorten tegen. Ook is de werking van het tyndall-effect in alle veerveelden minder.

Daarnaast heeft de pop niet zo'n hoge concentratie phaeo-melanine in de borstbevedering als de man. Blijkbaar is ook hier (net als bij de zebra-vinken) een hoge concentratie phaeo-melanine een mannenkenmerk.

Bij het beschrijven van de mutaties zal ik deze dimorfistische verschillen af-

een waar nodig aangeven. Een goed verstaander zal immers begrijpen dat ook bij de gele gould de borstkleur van de pop niet zo intens paars is en ook bij de witborst pop de kleuren wat fletser zullen zijn dan bij de man.

Bij de dominante roodkop mutatie is het zwart van de oorspronkelijke zwartkop alleen nog als een zwarte rand aanwezig rondom het rode masker. Het zwarte eumelanine is uit het masker verdwenen in hiervoor in de plaats is een hoeveelheid roodbruin phaeo-melanine gekomen in combinatie met rood carotenoïde. Dit vormt samen de diep scharlaken rode kopkleur.

Het zal duidelijk zijn dat vogels die door selectieve kweek een minimaal phaeo-melanine-bezit hebben; dus met een helderder gele buik en een helderder grasgroen rugdek, ook een wat lichtere en helderder rode kopkleur bezitten.

In tegenstelling met de mannen is bij de poppen het masker variabel van grootte. Over het algemeen is het rode masker minder uitgebreid dan bij de man, met een bredere zwarte omranding.

Sommige poppen hebben zeer weinig rood, er zijn echter ook poppen waarbij het masker net zo uitgebreid en strak afgetekend is als bij de man. Het rood zal echter ook dan wat minder intens van kleur zijn als bij de man.

Aan deze laatste poppen wordt de voorkeur gegeven. Ook dit is weer een kwestie van selectieve kweek!

Hersenen

Met het oog op het vliegen moet de vogel zoveel mogelijk op het gewicht besparen. Dit geldt in het bijzonder bij de verbindingen van het centrale zenuwstelsel naar de hersenen. Bij de hersenen zelf wordt ook iets aan gewicht bespaard. De met vloeistof gevulde ruimten in de schedelholte blijken immers bij de vliegende vogels volkomen te ontbreken. Wel kan worden vastgesteld dat de vogelhersenen in verhouding tot het lichaamsgewicht vijf tot twintig maal zo groot zijn als bij de reptielen. Wat gewicht betreft komt dit met de meeste zoogdieren overeen. Opmerkelijk is echter dat die vogelhersenen in bouw meer op die van hun verre voorouders de reptielen lijken. Met die vergeleken blijken vooral de kleine en grote hersenen duidelijk omvangrijker te zijn.

Duiven **Columbidae**, hoenders en struisvogels **Struthionidae** hebben naar verhouding het kleinste hersengewicht. Bij papegaaien **Psittacidae** is dit het hoogste. Zijn soorten met elkaar verwant, dan blijken de grootste vertegenwoordigers ook naar verhouding de grootste grote hersenen te hebben. Door in de praktijk opgedane ervaring weten wij vogelliefhebbers wel dat de grote papegaaien slimmer zijn en een grotere intelligentie bezitten dan de kleinere soorten. Van de zangvogels blijkt de grootste, de raaf **Corvus corax** ook de intelligentste te zijn.

De kleine hersenen en het gezichtscentrum zijn bij de vogels naar verhouding groot. Daarentegen is van de tussenhersenen maar weinig te zien. In de bijzonder nauwe vogelschedel worden alle hersendelen zo dicht mogelijk op elkaar gepakt. De ogen zijn groot en liggen dicht tegen de hersenen aangedrukt. Als gevolg daarvan is de basis naar voren en soms zelfs schuin naar voren en naar boven gericht. Dit is bijvoorbeeld bij de snippen **Scolopacidae** het geval.

en zenuwstelsel van de vogels

prof. dr. A. Stolk

Het oppervlak van de kleine hersenen is door windingen sterk vergroot. Volgens de meldingen van het evenwichtsorgaan worden hier immers de bewegingen van de verschillende lichaamsdelen gecorrigeerd en gecontroleerd. Men kan zich maar al te goed voorstellen dat hier immers in verband met het vliegen heel wat is te doen.

Vervolgens gaan de bewegingen naar een soort commandopost, die van de midden- tot de achterhersenen reikt. Dit is een belangrijk centrum, waar deze met andere bewegingen worden gecombineerd. Ze komen zonder uitzondering uit de grote hersenen en het middenhersendak, waarna door het ruggemerg de prikkels worden ontvangen.

Heeft men bij een valk (een torenvalk *Falco tinnunculus* bijvoorbeeld) de grote hersenen in het experiment operatief verwijderd, dan blijkt hij nog vliegende vogels te kunnen achtervolgen. Met het oog daarop moet bij dit dier de indruk daarvan (een mus *Passer domesticus* bijvoorbeeld) vermoedelijk op een structuur of een energieveld in de middenhersenen terecht komen. Wellicht zelfs op beide. De noodzakelijke manieren van beweging worden daardoor dan op gang gebracht.

Vragen wij ons af wat de taak van de grote hersenen nu eigenlijk is. Grijpt een grotehersenloze valk een mus, dan weet hij absoluut niet wat hij in vredesnaam met de buit moet doen. Bij hem blijkt de stemming van honger geheel te ontbreken. Bij de vogels zijn de grote hersenen niet geplooid zoals bij de mens en de zoogdieren, maar hebben een volkomen gladde schors. Rechts en links worden hierin de waarnemingen van ieder oog verwerkt. Van hieruit bestaat echter niet (zoals bij de mens en de zoogdieren) een verbinding met de voorste horens van het ruggemerg, maar slechts één naar het begin van het ruggemerg.

De delen van de grote hersenen, die ons als zetel van de gevoelens bekend zijn, blijken bij de grote hersenen sterk vergroot te zijn. De grote hersenen ontvangen zenuwen uit de tussenhersenen en brengen prikkels over naar het begin van het ruggemerg, de achterhersenen, de kleine hersenen en de middenhersenen. Wordt een bepaalde plaats van deze hersenstam met behulp van elektrische draden geprikkeld, dan kunnen daardoor verschillende reacties en stemmingen worden opgeroepen. Wij noemen in dit verband het eet-, parings- en vluchtgedrag. Blijkbaar hebben de afzonderlijke stemmingen, die door elke vogelliefhebber bij zijn dieren kunnen worden geconstateerd (doe hieraan eens wat, u zult er zeker geen spijt van hebben) geen scherpbegrensde centra.

Het zenuwstelsel kan men met een telefoonnet vergelijken, dat voor de berichtgeving in het vogellichaam zorgt. Daarnaast bestaat er nog een ander stelsel, dat voor het overbrengen van berichten van stoffen (**hormonen** genaamd) gebruik maakt. Die hormonen blijken produkten van klieren met inwendige afscheiding te zijn, die aan het bloed worden afgegeven. Ze zijn tot op zekere hoogte met radiogolven te vergelijken en komen werkelijk overal. Ze zijn nauw verbonden met het zenuwstelsel van de ingewanden, maar ontplooi hun werking slechts op bijzondere plaatsen. Tot de talrijke hormonen van de hypofyse of hethersenaanhangsel behoren de voorkwabhormonen. Eén daarvan prikkelt tot de broedlust en de vorming van het broedkleed, terwijl een ander bij duiven de produktie van de kropmelk doet ontstaan. Door het merendeel worden echter opdrachten aan andere klieren en belangrijke regelende impulsen gegeven. Zo is er een hormoon dat de geslachtsorganen stimuleert en één die ditzelfde bij de schildklier doet. Het schildklierhormoon

bleeft onder meer van belang voor de versnelling van de stofwisseling te zijn, voor de rui en voor het ontstaan van de onrust die aan de trek voorafgaat. Bij vogels als de kemphaan *Philomachus pugnax* zorgt het mannelijke hormoon van de geslachtsorganen voor de vorming van het pronkkleed, maar dit is niet met de huishaan het geval: het mannelijke kleed blijkt daar juist het natuurlijke te zijn. Hier is een vrouwelijk hormoon ervoor verantwoordelijk, dat een in erfelijk opzicht vrouwelijk dier er niet als een haan uitziet en tot kraaien komt. Schiet op hoge leeftijd de produktie van vrouwelijke geslachtshormonen tekort, dan kan bij de kip de vorming van haneveren optreden. Ditzelfde is na een ziekelijke verandering van de eierstokken het geval. Ook kan het soms bij vogels door de combinatie van mannelijke en vrouwelijke geslachtshormonen tot hermafroditisme komen, tot individuen die zowel mannelijke als vrouwelijke eigenschappen hebben.

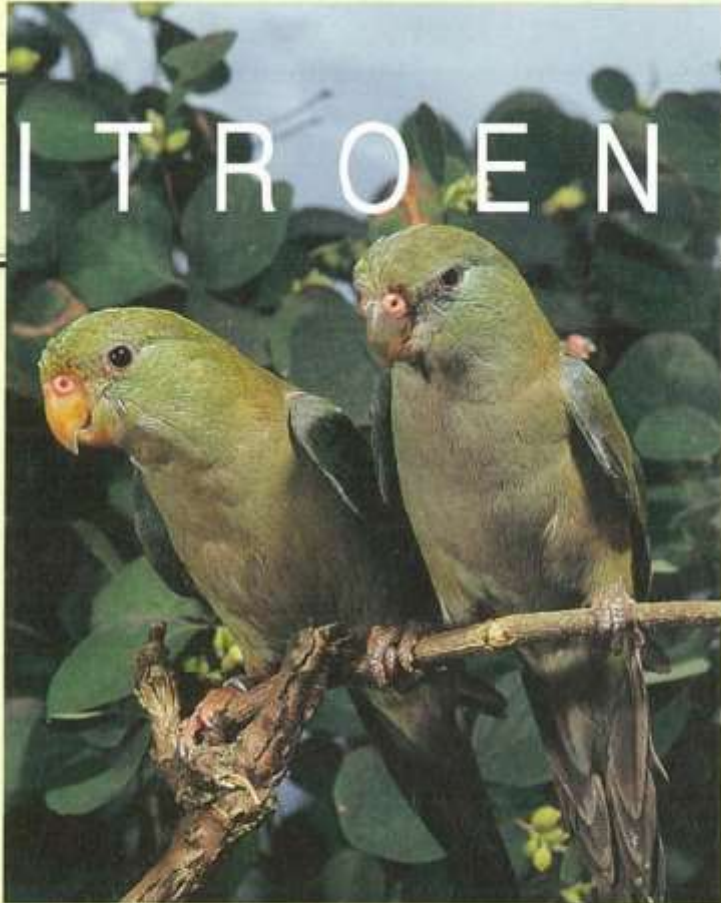
stelsel

CITROENP

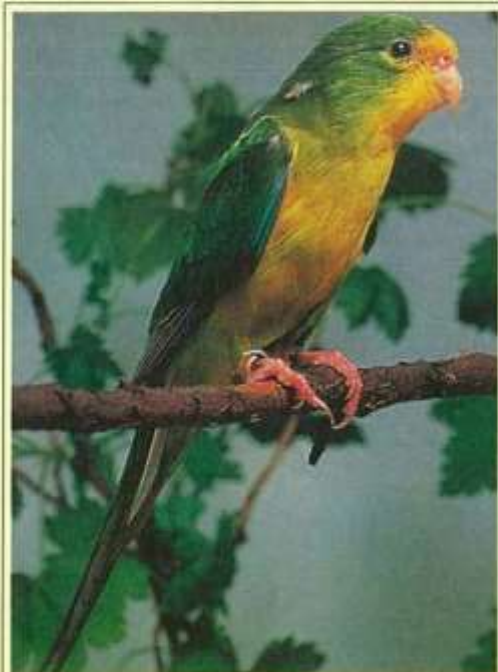
De Citroenparkiet, in de Engelse literatuur Mountain parrakeet genoemd, is een kleine statige vogel die heel goed kan worden gezien als de Zuidamerikaanse tegenhanger van de grasparkiet, echter hun levenswijze is zo geheel anders.

Komt de grasparkiet voor in de laaglanden en voedt die zich met zaden van grassen, de citroenparkiet leeft in de hooglanden en op de berghellingen van de Andes tot op hoogten van 4000 meter, waar ze nestelen in holten van aarden wallen en zich voeden met allerlei zaden, vruchten, bessen en insecten.

De nominaatvorm, *Bolborhynchus aurifrons aurifrons*, is 18 cm groot en naar de kleur van de kopbevedering wordt deze ook wel eens Goudvoor-

Bolborhynchus aurifrons rubrirostris, Roodsnavelparkiet Foto Cees Schoitz/Plomp

man

Bolborhynchus aurifrons aurifrons, Citroenparkiet Foto's Thomas Brosset.

pop

ARKIETEN

door Rosemary Low

hoofd parkiet genoemd. Het ras **robertsi**, Robert's citroenparkiet, is 19 cm groot, heeft minder geel in de bevedering en dat geel is duidelijk ook minder warm van kleur. Het ras **margaritae**, Margaritaparkiet, is 20 groot en bijna geheel groen van kleur met uitzondering van de vleugelranden die blauw zijn. Het laatste ras, **rubrirostris**, is totaal groen van kleur en meet 20 cm.

Ongelukkigerwijs kan men geen van deze rassen, allemaal komend uit hooggelegen gebieden met ijs lucht, hierin onze veel lager gelegen landen goed doen acclimatiseren. De verliezen zijn onverantwoord groot. Ik meen dan ook dat men daarom alleen maar eigen kweek vogels moet verhandelen.

Citroenparkieten zijn in Loro Parque Tenerife, ondergebracht in hangende volières die 1.80 m lang zijn. De nestkasten hebben een bodemoppervlak van 10 x 10 cm en zijn 20 cm hoog. In 1988 hebben in dat park voor het eerst Citroenparkieten gekweekt. De pop legde omstreeks de 10 december

Nestkast E.W.J. Veldink

Bolborhynchus aurifrons margaritae, Margaritaparkiet
Foto Günter Enderle

1987 5 eieren en op 5 januari is er één jong geboren. Van andere kwekers toen vernomen dat de normale broedtijd 23 dagen zou bedragen. Vanaf de 22e januari is het jong verder met de hand grootgebracht en op die eerste dag ook gelijktijdig geringd met een 5 mm ring. De volgende dag woog het jong 32,4 gram. Op 16 februari zat het jong op stok en woog het 36,6 gram. Op 22 maart haalde de vogel het gewicht van 41,3 gram en van toen af varieerde dat tussen 39 en 41 gram. Tot 16 mei is de vogel bijgevoerd en daaruit blijkt al dat het moeilijk is om ze tot zelfstandigheid te brengen.

Het opfokvoer bestond uit een mix van grasparkietzaden met wat extra hennep en stukjes klein gesneden vruchten, voornamelijk appel. Sepiaschalen dienen steeds voorradig te zijn en evenzo dient aan geïmporteerde vogels 1 of 2 maal in de week een vloeibaar calciumpreparaat te worden gegeven. Wij verstrekten de vogels een dergelijk product met een extra aanvulling Vitamine D3. Men kan ook calcium in poedervorm, zoals Nekton MSA, geven door dat over de vruchten te strooien. Onderzoeken hebben aangetoond dat

pas geïmporteerde vogels aan een calcium-tekort lijden en daardoor heel snel en gemakkelijk botbreuk kunnen oplopen. Dit moet een gevolg zijn van het feit dat de vogels uit hoog gelegen gebieden komen en daardoor een veel grotere behoefte hebben aan zonnestralen en/of vitamine D.

Opmerking redactie:

Ook in ons land zijn met deze uiterst gevoelige vogels enkele kweekresultaten behaald en wel door Spenkelink, Veldink en Verstraeten. Spenkelink had een broedpaar in een buitenvolière met aansluitend binnenhok. Er werd door de citroenparkietengebroed in de maanden mei en juni en wel steeds als er vooraf een warme periode was geweest. Het legsel bestond gemiddeld uit 4 eieren waarvan er altijd minstens 3 bevrucht waren. De jongen werden goed grootgebracht. Volgens Spenkelink blijven de jongen ongeveer 56 dagen in het nest hetgeen relatief lang is. Als broedplaats verkozen de vogels een kast van 20 x 20 cm bodemoppervlak en een hoogte van 30 tot 100 cm. In hoge kasten was een voorziening getroffen die voorkwam dat de oudervo-

gels bij het inkomen van de nestholte rechtstreeks op de eieren zouden terecht komen.

De heer Veldink liet zijn citroenparkieten, die hij al verschillende jaren bezat, broeden in een 1 meter lange nestkast die 15 cm breed en 15 cm hoog was, zie foto. In die nestkast bevonden zich meerdere tussenschotten, die er toe leidden dat het in de uiteindelijke broedruimte zeer donker was.

In 1983 heeft zijn koppel twee maal een legsel van 6 bevruchte eieren geproduceerd maar er zijn geen jongen geboren. In 1984 wederom een legsel van 6 eieren en daaruit zijn 4 jongen op stok gekomen. Veldink wijt dat succes aan het feit dat de vogels toen al zes jaar in dezelfde ruimte verbleven en zich daarin zeker en vertrouwd zijn gaan voelen. Aldus Thomas Arndt in Band 5, Südamerikanische Sittiche, Uitgave Horst Müller Verlag, Walsrode.

In 1986/87 kweekte de heer Verstraeten met Margarita parkieten en daarover hebben wij u al eerder uitgebreid geïnformeerd. Wij verwijzen u naar pagina 8 van de jaargang 1987.

Zonlicht is onmisbaar.

De natuur bewijst het.

Lang niet iedere vogellefhebber is in staat zijn vogels te geven wat zij absoluut nodig hebben: zonlicht. Terwijl de voordelen van het ultraviolet algemeen bekend zijn: zonlicht maakt uw vogels sterker en mooier.

True-Lite, de enige buislamp met het volledige zonnenspectrum inclusief het heilzame ultraviolet-A is de volwaardige vervanger van de zon. Beide hebben een gunstige uitwerking op de gezondheid

en vitaliteit van uw vogels.

Goed, u weet nu dat **True-Lite** net zo goed is voor uw vogels als de zon. Maar wist u dat de **True-Lite** buislamp de zon op bepaalde punten zelfs overtreft? Wat de zon nooit zal kunnen, doet **True-Lite** met gemak. **True-Lite** maakt de dag en nachtcyclus van uw vogels regelbaar, zodat het mogelijk is ook in de donkere maanden de vogels hun onontbeerlijke portie zonlicht te geven. Daar kan geen zon tegenop.

True-Lite geeft u invloed op de natuur

Verkrijgbaar bij dierspecialzaken!

True-Lite

HARTEVELD HOOS & HEIJERMANS B.V.
Postbus 332, 3233 ZG Oostvoorne, tel. 01815-5151

Watt	lengte in cm	
15	45	14" W - 65 W
20	60	
30	90	PT, dat betekent: Gelijkblijvend stroomverbruik, toch grotere lichtopbrengst.
40	120	
65	150	
20 PT	60	
30 PT	90	
40 PT	120	

Blauwfazantjes

Tekst: C. Uit de vecht
Foto's: Bleifeld, Müller en Scholtz

Aenige jaren ben ik in het bezit van Blauwfazantjes, *Uraeginthus bengalis*, een van de in Afrika domicilie hebbende prachtvinken. Naast de naam ze maar 'gewone' blauwfazantjes, kennen we ook nog de Blauwkop blauwfazantjes, *Uraeginthus cyanocephala* en de Angola blauwfazantjes, *Uraeginthus angolensis*.

De eerstgenoemde soort is wellicht het meest bekend, wordt het meest ingevoerd en is dus ook het gemakkelijkst verkrijgbaar.

Bij alle drie de soorten is er een duidelijk uiterlijk waarneembaar verschil in verschijningsvorm tussen man en popje, zijn ze geslachts dimorf.

Bij het gewone blauwfazantje missen de popjes de rode wangvlek en is het blauw minder uitgebreid en wat lichter van tint. Bij het blauwkop blauwfazantje mist het popje de blauwe kleur in de kop en borstveren, ze heeft alleen een heel lichtblauw getinte oorstreek en is overwegend geelbruin van kleur. Het popje van het angola blauwfazantje tenslotte heeft ook minder uitgebreide blauwe veervelden als het mannetje en zijn ze over het geheel wat matter van kleur. Van de drie soorten is het blauwkop blauwfazantje het grootste, meet ongeveer 14 cm en is daarmee 2 cm groter dan de andere twee soorten. Zij nog wel opgemerkt dat de popjes van het blauwfazantje en van het angola blauwfazantje heel sterk op elkaar lijken.

Tijdens de winter houd ik de vogeltjes binnenshuis en zo nodig verwarmd, om ze in de maand april, als het tenminste redelijk tot goed weer is omstreeks half de maand, weer terug in de buitenvolière te plaatsen samen met nog andere prachtvinksoorten.

De buitenvolière is redelijk beplant met conifeer, mahoniestruikjes, liguster en vlier. Aansluitend op de buitenvlucht is er een tochtvrije binnenuimte welke zonodig nog wat verwarmd kan worden met enkele zogenaamde donkerstralers; 'lampen' die geen licht maar warmte geven.

Als voedsel krijgen ze een goede mengeling zaden voor kleine tropen, trosgierst, gras- en onkruidzaden, dagelijks ook wat ei- en universeelvoer en buiten de broedperiode om de paar dagen wat levend voer, zoals enkele

geknipte meelwormen, mierenpoppen etc.. Tijdens de broedperiode wordt de hoeveelheid levend voedsel sterk uitgebreid, vooral de eerste dagen dat er jorgen zijn. Deze aanvulling bestaat uit datgene wat aan kleine insecten buiten redelijk te vangen is en met buffalwormpjes, pinky's etc..

Daarnaast hebben de vogels dagelijks de beschikking over grit, maagkiezel en uiteraard ook over vers en fris bad- en drinkwater.

Voor de zomerse dagen zie je de vogels druk in de weer om de in de volièrte vliegende insecten te vangen.

Ze vertoeven ook veelvuldig op de grond waar ze, ondanks de rijkelijk voorziene voedertafel, trachten al fouragerend nog het een en ander te verschalken en dat is in de regel nog aardig wat. Vooral als je vrij regelmatig de grond wat losmaakt, desnoods licht omspit en er ook enkele malen per jaar wat compost aan toevoegt.

Alle drie de soorten kunnen zonder problemen met elkaar in een volièrte worden gehouden, echter meerdere paartjes van een soort geeft problemen tenzij de volièrte heel veel ruimte biedt en alle paartjes een duidelijk eigen ter-

Wit blauwfazantje. Onze fotograaf Cees Scholtz trof ooit bij een handelaar dit gedeeltelijk helder witte exemplaar aan. Waar die gebleven is en wat er van geworden is, is niet bekend.

ritorium kunnen bezetten. Voor verschillende andere prachtvinksoorten gaat dit allemaal ook op, alhoewel er uitzonderingen zijn. Zo liggen de granaatastride en de purpergranaatastride elkaar niet zo.

De blauwfazantjes zijn van karakter levendige en actieve vogeltjes. Ze vliegen graag en opmerkelijk is hun golvende wat vlinderachtige vlucht.

Vaak komt het voor dat ze, voor dat ze zich op een takje neerzetten, wat rare capriolen maken.

Nestgelegenheden worden in alle vor-

men, diverse soorten nestkastjes, korfjes en mandjes, aangebracht terwijl de vogels uiteraard ook de mogelijkheid hebben om in een of andere struik een vrijstaand nest te bouwen.

Als nestmateriaal kunnen ze als het ware van alles gebruiken, riethalmen, grasstengels, mals hooi, cocosvezel, uitgeplozen touw, mos, planteworteltjes, dierenhaar enz. enz. Samen bouwen ze een bol- tot peervormig nest dat van binnen met zachte materialen wordt bekleed. De ingang tot het nest bevindt zich in het bovenste gedeelte, wat zijwaarts en is meestal met wat losse sprietjes afgeschermd.

Tijdens de balts van het mannetje laat hij zijn welluidende liedje horen. Hij staat hoog op de poten en houdt in de snavel een lange halm. De staart is wat gespreid. Naarmate de balts vordert springt het mannetje steeds omhoog en houdt daarbij het kopje nog meer omhoog gestrekt. Het popje drukt zich tegen de tak aan waarop ze zit en buigt de kop gestrekt naar achter.

Haar staart gaat omhoog en maakt snel trillende bewegingen. De man laat de grashalm vallen waarna de copulatie volgt.

Een legsel bestaat uit 4 tot 6 witte eitjes

Blauwfazantje

usel

De

die in hoofdzaak door het popje worden bebroed. Af en toe lost de man haar even af. De broedduur bedraagt ongeveer 12-13 dagen. De jongen hebben een vleeskleurige huid met daarop wat witachtige donsveertjes. Zoals bij veel prachtvinken, hebben de jongen een bepaalde tekening in de mondholte bestaande uit een vijftal zwarte punten, een dwarsstreep op de tong en een hoefijzerige vlek in de punt van de

Angola blauwfazantje

Blauwkop blauwfazantje

ondersnavel. Ter weerszijden van de bovensnavel is een blauwachtige papil aanwezig. Schitterende kentekens die als bakens bij de voedseloverdracht fungeren.

Op een leeftijd van ongeveer 21 dagen verlaten de jongen het nest in een wat lichter dan het volwassen popje gekleurd verenpakje. Bij de mannelijke exemplaren is er nog geen spootje rood op de wangstreek te zien. Nog een veertiental dagen worden ze door de oudervogels, voornamelijk het mannetje, gevoerd en dan zijn ze zelfstandig. Het is, als het ouderpaar tot een volgend legsel overgaat, verstandig om de jonge vogels dan uit te vangen en apart te zetten. Enerzijds om te voorkomen dat de man ze hevig gaat achtervolgen, anderzijds ook om de rust tijdens het broeden te bewaren.

Uiteraard worden de jonge blauwfazantjes, als ze ongeveer 5-6 dagen oud zijn, van een vaste voertring in de maat 2 mm voorzien.

Een goed in conditie verkerend paartje kan per seizoen zo'n drie legsels grootbrengen.

Zij nog vermeld dat de jonge vogels, als ze door een oudervogel gevoerd worden, hun kopje laag opzij gedraaid houden met de sperrende snavel omhoog. De hals wordt tijdens het voeren enigszins heen en weer bewogen.

Blauwfazantjes hebben kennelijk erg veel behoefte aan onderlinge contacten en regelmatig zie je ze dan ook heel dicht tegen elkaar aan zitten waarbij ze elkaar kopkruwen.

Naast tal van andere kleine en voornamelijk van Afrikaanse afkomst zijnde prachtvinken, zijn blauwfazantjes bijzonder plezierige volièrevogeltjes waar je, bij een goede huisbesting en verzorging, best nog heel lang plezier van kan hebben. Op de tentoonstellingen kom je ze regelmatig tegen, toch een teken dat ze nog steeds gekweekt worden. Dat is een goede zaak en daar moeten we intensief mee doorgaan.

Litt.: Prachtvinken, Cees van Berkel

Broedpr

osel

Nu het broedseizoen voorbij is, moeten we terugkijken op de goede en ook minder goede broedresultaten. Waarom wil het ene koppel wel en het andere koppel niet of minder jongen grootbrengen. Allereerst kijken we hoe de systemen in het lichaam van de vogel werken.

Bij de mannen ontwikkelen zich de zaadballen die boven de nieren tegen de rug in de buikholte zijn gelegen en bij de poppen moet de ontwikkeling van de eiblaasjes, eveneens aan het begin van het broedseizoen, op gang komen. Deze systemen worden zowel door hormonen als door zenuwuiteinden in gang gezet, vergelijkbaar met de systemen in zoogdieren.

Vogels hebben een ritme in de jaarlijks terugkerende voortplanting welke geregeld wordt door verschillende stimuli. 1) fysiologisch via hormonen, 2) via verschillende kleuren aan en de conditie van de vogels, 3) psychologisch via een normaal patroon en broedinstinct. Deze stimuli, die vooral inwerken op de vogel, hangen af van de omgeving en het leefgebied van de vogel. In de regio's die ver van de evenaar gelegen zijn, is de daglengte een grote factor die inwerkt op de hormoonspiegels en zenuwbanenactiviteit in de vogel. Stimulatie door het licht kan dan leiden tot het voltooien van de aanmaak van spermatozoën in de zaadballen bij de mannetjes, maar de lichtprikkels kunnen niet leiden tot alle voortplantingselementen in de meeste vrouwelijke vogels. Het vrouwtje heeft zogenaamde additionele factoren nodig, zoals: 1) **de plek om te nestelen.** Wanneer bij papegaaien in een volière een blok geplaatst wordt, dan gaan de vogels regelmatig de ingang inspecteren en voortplantingsgedrag vertonen. In Nederland heeft men nog niet met kolibries kunnen kweken omdat deze vogels hun nest voornamelijk maken van spinnewebben en het zeer moeilijk is om dit materiaal in voldoende mate aan te bieden. Wan-

neer zulks wel mogelijk zou zijn, dan heeft de kolibrie een betere mogelijkheid om voortplantingsgedrag te vertonen. 2) **een hofmakende man.** Het zingen van de kanarie is wel bekend, het heeft tot doel om de poppen tot zich te roepen. De felle kleuren van de Australische parkieten bijvoorbeeld en het koeren van duiven zijn hofmakende factoren in het voortplantingsgedrag van de vogels. 3) **veiligheid en geborgenheid.** Een vrouwelijke ekster zal in een kleine huisvesting geen eifollikels produceren omdat de vogel in een voortdurend grote stress leeft. Ze heeft het te druk om het voor haar vele malen grote territorium te verdedigen. Het kan een van de belangrijkste redenen zijn waarom een vogel in gevangenschap niet zal voortplanten. 4) **de beschikbaarheid van voedsel.** Sommige vogels gebruiken tijdens hun broedgedrag en het grootbrengen van de jongen speciale voedermiddelen. Als deze ontbreken, dan zal het voortplantingsgedrag niet vertoond worden. Als voorbeeld een kakatoesoort welke zich tijdens de voortplantingsperiode te goed doet aan zaden uit de dennepappel en deze ook aan de jongen voert. Het is om die reden ook al verstandig om gekiemde- en onkruidzaden aan volièrevogels te verstrekken. 5) **de temperatuur.** Wanneer de temperatuur en het weer beter wordt, dan gaan de meeste vogels hun voortplantingsgedrag vertonen. Zo zullen de vogels van het zuidelijk halfrond uit Afrika en Australië, zich hier aanpassen aan de wisseling van de zomer- en winterperiode. Uitzonderingen zijn het broedgedrag en de eiproduktie van zwarte

zwanen en emoes in ons land tijdens onze winters. In hun land van herkomst is het dan lente of zomer. Deze soorten hebben zich nog niet aangepast aan het leven in het noordelijk halfrond.

De gehele broedperiode is in een aantal fasen onder te verdelen:

a) **de vernieuwingsfase ofwel de regeneratieperiode.** In de zomer na de eiproduktie worden de zaadballen van de mannelijke vogels allengs kleiner en steeds minder actief. Tussen het zaadbalweefsel worden vetten afgezet omdat er minder geslachtshormonen door de hypofyse worden afgegeven. De hypofyse is een klein orgaanje in de hersenen. De lichtperiodes kunnen in deze tijd best nog wel lang genoeg zijn, maar het hormonale en het zenuwbanensysteem reageert niet meer op de lichthoeveelheid en intensiteit. Gedurende deze rustperiode is de vogel seksueel zeer weinig actief, maar onder tusschen beginnen de spermavormende cellen en de zaadbuisjes alweer nieuwe ontwikkelingen te vertonen en de oude cellen worden volledig verteerd. De regeneratiefase is compleet als de zaadbalcellen weer ontwikkeld zijn. Deze cellen zullen dan mannelijke hormonen, zoals testosteron gaan produceren. Erige productie van deze hormonen kan verwacht worden als de lichtperiode zo verkort is dat de vogel weer gevoelig wordt voor lichtimpulsen. Dit kan al optreden in de herfst. De dagen worden dan echter steeds korter in ons land en de lichtprikkels ontbreken om dan ook voortplantingsgedrag te doen vertonen. Dit fenomeen wordt

De

waargenomen bij Australische parkieten die in de herfst weer in zeer goede conditie beginnen te komen, de tijd waarin ze oorspronkelijk hun voortplantingsgedrag vertonen. Noord-Australische parkieten die dicht bij de evenaar leven worden niet zo zeer beïnvloed door de lichtperiodes maar meer door toe- en afname van de regenval en de groei van grassen en wilde planten als zijnde hun voedselveranciers in hun leefgebied.

b) de versnellingsfase ofwel acceleratieperiode. Deze fase zorgt ervoor dat bij voldoende prikkels het voortplantingsgedrag zich versneld zal uiten. Bij soorten vogels die sterk op temperatuur reageren, blijkt dat een plotselinge daling van temperatuur de hypofyse en daardoor de afgifte van reproductiehormonen sterk doet vertragen. Bij tropische vogelsoorten blijkt een tekort aan regen de voortplantingscyclus uit te stellen of zelfs volledig te stoppen. Bij watervogels betekent het gemis van een deugdelijke nestplaats een prikkel om de voortplantingscyclus volledig te stoppen.

c) de voortplantingsfase ofwel culminatieperiode. De organen van de vogel zijn nu helemaal afgestemd op de voortplanting en de kweek kan een aanvang nemen. De zaadbuisjes in de testikel zijn geladen met spermacellen en het mannetje is zeer actief. Hij is als eerste in conditie en het vrouwtje krijgt nu juist de psychologische prikkels. De man laat haar de nestingang en de omgeving zien. Vanuit dit oogpunt is het zeker goed om meerdere

blokken bij een goed koppel papegaaien of parkieten neer te hangen of meerdere nestkastjes voor de kleinere vogels. Ze kunnen hun juiste en voor hen meest geschikte nestplaats uitzoeken in een veilige omgeving.

Na al deze fasen goed doorlopen te hebben, blijven we met de kweek toch nog wel eens steken en krijgen we te maken met onvruchtbaarheid. Onvruchtbaarheid kan een gevolg zijn van voedingsdeficiënties, chronische en acute ziektebeelden, verkeerd management, fysieke afwijkingen alsook hormonale en erfelijke afwijkingen. Enkele voorbeelden wil ik hier vermelden. Een verkeerde nestplaats en/of nestgelegenheid en een tekort aan nestmateriaal zal leiden tot onvruchtbaarheid. Daarom is studie van de vogelsoort in de natuurlijke omgeving zeer belangrijk. Vochtgebrek met daarbij een te lage of een te hoge relatieve vochtigheid gedurende het broedproces kan leiden tot slechte resultaten. Zwepende takken kunnen moeilijk zijn om het evenwicht te bewaren als de paring daarop wordt uitgevoerd. Wanneer de volière in een onrustig gebied is gelegen, waar veel lawaai en onrust heerst of waar veel roofvogels overvliegen, kan er minder goed gesteld worden. De huisvesting moet deshalboe goed bekeken worden, met name de situering daarvan. Wanneer er teentjes of nagels, bijvoorbeeld na een vechtpartijtje, gemist worden kan dit een nadelig gevolg hebben bij paringen. Juist met tenen en nagels houdt de man de pop tijdens de paring op haar plaats. Een goed en

volledig been is dikwijls beter dan twee benen zonder nagels. Ook teveel bevedering rond de cloaca kan een paring nadelig beïnvloeden. De cloaca van beide vogels moeten tijdens de paring strak tegen elkaar gedrukt worden zodat de spermacellen ongehinderd in de eileider van de pop terecht komen. Het kan ook voorkomen dat er in de volière verstoorde sociale verhoudingen zijn ontstaan met wat vechtpartijtjes als gevolg.

Tracht de vogels tot paarvorming te laten komen en zet dan de paartjes apart zodat andere vogels die niet meer kunnen storen. Een andere storende factor kan een tekort aan mannelijk geslachtshormoon testosteron zijn hetgeen kan leiden tot niet meer paren. Uit een onderzoek is gebleken dat bij een op de vijf mannelijke parkieten onvruchtbaarheid voorkomt. Tekort aan het vrouwelijk geslachtshormoon FSH kan leiden tot het uitblijven van eieren terwijl ze wel een goed nestgedrag vertoont.

De schoonheid van de vogels is een van de redenen om vogels aan te schaffen en te houden, maar de voortplanting in kool en volière maakt die liefhebberij steeds fascinerender. Hoe moeilijker de vogels in de volière tot voortplanting zijn te brengen, hoe interessanter het vaak is om juist daarvan een paartje aan te schaffen en uiteindelijk een kweekresultaat te behalen.

Ino Japanse meeuwen

Tekst: Jos van Valkenburg

Foto: Ton de Bruijn

Roodoog Japanse meeuwen worden nu door vele fokkers en keurmeesters CREME-INO genoemd. Omdat deze roodoog niet van doen heeft met creme of cremevleugel Japanse meeuw, lijkt nu de tijd gekomen om de naamgeving van deze roodogen te herzien.

In 1985 togen enkele Japanse meeuwen fokkers naar Denemarken om daar de tebegeerde INO Japanse meeuwen te bemachtigen. Zes van deze vogels werden aangeschaft en naar Nederland overgebracht.

De vogels werden uitgezet bij diverse ervaren fokkers welke hiermee enthousiast aan de gang gingen.

Al snel bleek dat we te doen hadden met een geslachtsgebonden vererving hetgeen bij Japanse meeuwen nog niet voorkwam.

Diegene welke mannelijke exemplaren bezaten verkregen uit de nakweek direct ino nakomelingen. Immers: ino man gepaard aan niet ino pop geeft ino poppen en niet ino mannen. Deze mannen zijn wel split voor ino. Al snel bleek dat ino gecombineerd met zwartbruin de donkerste jonge ino's bracht. Ino is dus te combineren met elke nu bekende kleurslag.

De combinatie met zwartbruin geeft de donkerste ino's, de combinatie met cremevleugel albino.

Echter, hier komt weer de grote variatiebreedte van kleuruiting bij de Japanse meeuwen om de hoek kijken. De combinatie van ino en cremevleugel is beslist geen albino. Ook bij deze combinatie is de vogel niet geheel wit (dus geen albino). Er is vooral op de kop nog een lichte cremekleur aanwezig.

Het komt ook voor dat uit de combinatie met mokka en ino bijna geheel witte roodogen komen. Ik heb namelijk een pop gehad welke uiterlijk albino was, gepaard aan een roodbruine man. Hieruit verkreeg ik mokkabruine, mokkabruinpastellen, roodbruine en roodbruinpastellen. De conclusie is dat de albino pop minstens mokkabruin maskerend geweest moet zijn. Kortom het uiterlijk van een ino garandeert niet wat de vogel in zich heeft (maskeert).

Wel zullen de ino's in combinatie met zwartbruin het donkerst zijn en in combinatie met roodbruin de minste kleur bezitten.

Omdat de Japanse meeuwenclub en de keurmeesters op dit moment het liefst de donkere varianten zien is het aan te bevelen zoveel mogelijk de combinatie met zwartbruin te fokken indien u tt-resultaat wilt bereiken.

Een bijkomstigheid hierbij is dat de oogkleur van deze variant vrij donker rood is waarbij vaak de vraag gesteld wordt is dit wel een ino.

De lichtere varianten hebben daarentegen heldere rode ogen en zijn mijnsinziens de echte ino's, echter de lichte varianten zullen nauwelijks buiktekening tonen en dit nu wordt op dit moment geeist en het hoogst gewaardeerd. Toch ben ik van mening zolang we geen zekerheid hebben over welke

melanine, (kleurstoffen) zich in de ino's bevindt we alle mogelijke uitingsvormen moeten accepteren en naar egaliteit, al dan niet met tekening, positief moeten beoordelen. Juist nu zich een tweede variant van de roodoog, te weten de autosomaal recessief verervende albino, zich heeft aangediend. Omdat de hele ino-fok nog in de kinderschoenen staat en nog veel onderzoek zal moeten worden verricht en de benaming CREME-INO mijns inziens niet juist is omdat deze kleurslag niets van doen heeft met creme en/of cremevleugel, lijkt het mij zinvol voorlopig deze variant van de roodoog Japanse meeuwen INO te noemen.

Met de INO Japanse meeuw is een fraaie kleurslag ontstaan welke, indien goed onderzocht, vele mogelijkheden zal bieden binnen onze sport.

Ino Japanse meeuw

use/

De /

Een van de vele gorzen

Tekst: Cevab

Foto: C. Scholtz/ van Os

Binnen de familie Emberizidae zijn tal van vogels van allerlei pluimage gerangschikt. Het is een zeer uitgebreid en bont gezelschap waarvan heel veel soorten bij de vogelliefhebbers bekend zijn, die ook gehouden en gekweekt worden. Ik noem u de gorzen, de gorsvinken, musgorzen, saffraanvinken, paapjes, cubavinken, kroonvinken, bischopsvogels, kardinalen, kernbijters, kleurvinken en tangara's. Ze zijn overigens wel weer ingedeeld in enkele onderfamilies.

De echte gorzen kennen we onder de geslachtsnaam *Emberiza*, maar ook daarvan zijn nogal wat soorten omschreven. Ze komen voor in Europa, Azië en Afrika.

In ons land staan vier soorten gorzen als broedvogel bekend en daarnaast nog een ruim aantal dwaal- of zeg maar gewons gasten.

Gelet op de wettelijke bepalingen zoals die in ons land van kracht zijn, Vogelwet 1936, mogen we de in Europa voorkomende gorzen niet houden met uitzondering van de Geelgors die als kooivogel is aangewezen.

De Aziatische en Afrikaanse gorzen mogen we echter onbepaald houden. Bepaalde soorten worden vrij regelmatig ingevoerd, andere soorten zelden of nooit. Een van die meer zeldzaam ingevoerde en dus vrij onbekende soorten is de **Kastanjegors** ook wel **Rose gors** genoemd, met als wetenschappelijke naam *Emberiza rutila*.

Deze soort heeft geen ondersoorten en vindt domicilie in Noordoost Azië, Zuidoost China, Birma en Indochina.

Een uitvoerig signalement kan in dit bestek achterwege blijven, de kleurafbeelding spreekt voor zich. Daarop ziet u tevens het grote verschil in uiterlijke verschijningsvorm tussen man (onder) en pop (boven). Hun lengte is ongeveer 14,5 cm.

Ze houden zich voornamelijk op in zogenaamde open gebieden. Dat zijn vaak uitgestrekte vlakten die met verspreide struik- en boomgroepen zijn begroeid. Het voedsel van deze gorzen bestaat uit zaden en insecten.

Ook deze gorzen komen het beste uit in een beplante volière met een aansluitend nacht- c.q. binnenvverblijf. Het zijn van nature rustige en vredelievende vogels die uitstekend met andere zaa-

delende soorten kunnen worden samen gehouden.

De nesten worden gemaakt van grasstengels, hooi, halmen, eventueel cocos- of andere vezels etc.. Het nest is komvormig en de nestkom vaak gestoofd met zachte meestal plantaardige materialen. Een legsel bestaat uit 3 tot 5 eitjes en ook van deze soort zijn de eitjes als echte gorzeneitjes te herkennen; druk getekend met allerlei fijne haaltjes en kronkeltjes.

Het popje broedt de eitjes uit en zij doet daar 12 tot 13 dagen over. Na ongeveer 21 dagen verlaten de jongen het nest en worden dan nog gedurende enige

tijd door de beide oudervogels gevoerd.

Juist vanwege het feit dat de Kastanjegors zelden of nooit wordt geïmporteerd, is er ons van enig kweekresultaat niets bekend. Wel is bekend dat de vogels op een goede zaadmengeling, aangevuld met wat vers groen, enig eivoer en wat levend voedsel zoals meelwormen, mierenpoppen, buffalwormpjes etc., in een uitstekende conditie blijven.

Voor degene die ze ooit in de handel tegenkomt en er in geïnteresseerd is, van harte aanbevelen!

Kastanjegors

Onze zangkanaries

door L.W. Balmaekers

Aan de vooravond van

Nog even en het TT seizoen 1989 begint. Voor velen van u zullen de verwachtingen hooggespannen zijn; hoe zullen de harzers en waterslagers het doen voor de keurmeesters.

Elk jaar weer zijn er mensen die na afloop teleurgesteld hun keurlijsten bekijken omdat de vogels het beoogde niet gehaald hebben. Nu is het zo dat slechts één vogel kampioen kan worden en om een mooie stam bij elkaar te krijgen zijn wel vier vogels van een gelijk en goed kaliber nodig. Vaak staan er opmerkingen op de keurlijsten, die bedoeld zijn om de kweker te helpen. Het lijkt mij verstandig om eens wat dieper in te gaan op deze materie, daar dit jaarlijks terugkerend is. Wat is er bijvoorbeeld te zeggen als er n.g. op het keurbriefje staat, op de opmerking "vogel mist diepte in het lied". Zo zijn er meer van dit soort dingen waar sommige kwekers geen raad mee weten en dan komt de vraag wat moet ik doen om dit te verbeteren.

Er zijn verschillende oorzaken op te noemen zoals voeding, africhten, huisvesting enz. Om bij het eerste te beginnen. Veel kwekers zetten hun vogels op raapzaad, op zich geen kwade zaak. Toch kan hierin een oorzaak zitten waardoor de vogels minder goed voor de dag komen. Raapzaad is het hoofdbestanddeel voor een goede zaadmenging; echter zoals wij mensen wel eens plegen te zeggen een boterham zonder beleg smaakt niet. Als je als vogel dag in dag uit droog brood krijgt voorgezet gaat de zin om iets te doen er ook uit. Er zijn in de handel diverse goede zaadsamenstellingen die op het seizoen zijn afgestemd. Zo is er een kweek-rui-mengeling die naast de gebruikelijke zaden ook hennep bevat. Deze zaden geven warmte, iets wat de

vogel in de kweek en vooral in de rui nodig heeft. Daarnaast is er ook een rustmengeling welke geen hennep bevat doch wel regeerzaad, echter in die mate dat het geen onnodige storing veroorzaakt in het ritme van de vogel. Ook gebroken haver en eivoer kan in beperkte mate bijgevoerd worden, maar ik leg wel de nadruk "in beperkte mate"! Bedoeld wordt hiermee, iets tussen duim en wijsvinger. Doordat de vogels voor het opkooien in een vlucht hebben gezeten en daardoor niet veel vet bevatten zal de vogel niet veel rondom het orgaan hebben zitten. Naarmate de vogel rustiger wordt zal dit ook verbeteren en dan komen we bij een thema wat veel aandacht vraagt n.l. HET AFRICHTEN.

Het africhten van vogels staat of valt met de interesse van de kweker. Wanneer men weinig of geen tijd besteedt aan de vogels kan het TT seizoen voor driekwart als verloren beschouwd worden. Nu is het zo dat wanneer men de hele dag werkt en dan s'avonds nog vogels moet africhten, dit geen eenvoudige klus is. Immers de vogels met vier stuks op tafel zetten en dan zo'n veertig vogels af luisteren vergt veel van je vrije uren. Hier is echter wel iets aan te doen. Wanneer men twee maal vier vogels op elkaar zet en men plaatst een schotje tussen de kooitjes, dan kan men in eerste instantie acht vogels tegelijk af luisteren. Pas in een later stadium is het wenselijk om de vogels die "bij elkaar passen" ook afzonderlijk af te luisteren.

Jamaar zullen nu veel kwekers zeggen, de vogels worden overdag gekurd en dan heb je de kans dat ze weinig of niet zullen zingen. Ook hier valt iets op te zeggen, natuurlijk hebben de kwekers gelijk maar er zijn ook nog weekenden. Wanneer men harzers

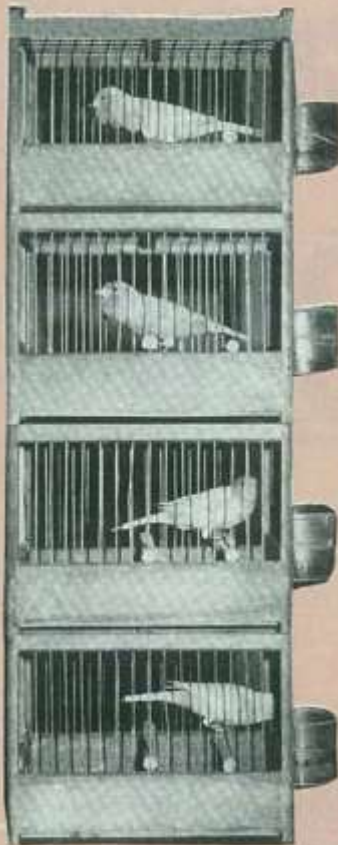
kweekt dient men te weten dat dit een arbeidsintensieve hobby is maar daarnaast is het zo dat dit slechts van korte duur is. Wanneer de vogels goed afgericht zijn in de eerste weken van het opkooien, zal men naderhand de vruchten plukken van zijn "werk". Als men het ene weekend zaterdagmorgens africht en zondagmiddag, dan kan men het weekend erna de omgekeerde procedure volgen. Ik zeg hierbij het hoeft niet doch als je iets doet, doe het dan goed is hier wel op zijn plaats. Beste kwekersvrouwen, ook u kunt uw steentje bijdragen, als u uw interesse deelt met uw man. Zet op de dag, als u eens een uurtje vrij heeft, wat vogeltjes op tafel en zet op papier welke vogels gezongen hebben.

Zo kunt u uw echtgenoot helpen en misschien krijgt u wel plezier in de vogels.

In het voorgaande hebben we gesproken over oorzaken die kunnen leiden tot situaties waardoor vele n.g. op de keurbriefjes achterwege blijven. Echter het blijven richtlijnen, wanneer je als kweker goede resultaten boekt en weinig problemen hebt, zeg ik niets veranderen doch op de ingeslagen weg verder gaan. Nog een punt wil ik onder de categorie africhten ter sprake brengen. Wanneer u in de gelegenheid bent om de vogels in verschillende ruimten te beluisteren, doe dat dan want op de diverse tentoonstellingen komen evenveel verschillende keurkamers voor. Onze technische commissie is bezig met een ontwerp voor een universele demontabele keurkamer, zodat we voor de toekomst dit auvel misschien ook kunnen verhelpen.

Huisvesting zangvogels

Wanneer we de vogels, nadat ze uitgenid zijn, gaan opkooien is het raad-

zaam dit etappegewijs te doen. Ik bedoel hiermee, de vogels eerst weer in de broedkooien brengen. Waarom zult u vragen? De reden hiervoor is gelegen dat de overgang van de broedkooien naar de zangkooitjes voor sommige vogels te veel van het goede is. Daarnaast is het zo dat ze de broedkooien kennen en de "schrik" van een kleinere ruimte voor een gedeelte kan worden weggenomen. Is de vogel bekomen van zijn verhuizing en zingt hij ook in de kleinere ruimte dan kunt u de vogels met een gerust hart in de zangkooitjes zetten.

Tussen de tentoonstellingen door is het wel eens wenselijk dat de vogel een bad krijgt.

Een bloemenspuit brengt dan uitkomst, doch er is ook een andere mogelijkheid. In de handel zijn voorzetbadjes die ook voor de broedkooien gehangen kunnen worden. Let hierbij wel op de juiste maten, als ze te klein zijn kan de vogel er tussendoor gippen.

De kamer waarin de vogels zitten vraagt ook een bepaalde aanpassing. Zo gedijen de vogels het beste bij schemering. Een vogel die te veel daglicht krijgt, zal veel feller voor de dag komen. Dit laatste werkt soms door bij de soortgenoten waardoor een chaotische situatie kan ontstaan. Heeft men een vogel erbij zitten die te van zang is dan kan men daar iets aan doen door hem in een zangstoof te plaatsen. Een zangstoof is een klein kastje waarin één kooitje past en waar in het deurtje gaatjes gemaakt zijn zodat de vogel genoeg zuurstof krijgt en licht om te kunnen eten en drinken.

Een ander advies welke ik u niet wil onthouden is het geven van voldoende gelegenheid tot eten en drinken. Veelal zitten de vogels achter gordijnen.

Om ze de gelegenheid te geven naast het eten en drinken ook te wennen aan de situatie van de wedstrijd, is het wenselijk de gordijnen 2 maal per dag gedurende een half uur te openen. Sommige vogels benutten deze tijd om te eten, anderen zullen direct gaan zingen. Het laatste is een teken dat de vogel zich thuis voelt, want gelooft me een vogel die zingt brengt zijn vreugde tot uiting in het lied.

De zangkooitjes tenslotte moeten vervaardigd zijn van beukenhout. Het komt nog veelvuldig voor dat materiaal bestaat uit grenen-vuren of meranti hout. In uw eigen belang beukenhout is een duurzaam hardhout dat in tegenstelling

tot de andere houtsoorten veel langer meegaat. Wanneer de kooitjes gereinigd moeten worden bestaat de kans dat bij de andere houtsoorten de kooitjes na 2x gebruikt te zijn uit elkaar vallen. Let dus vooral bij aankoop van kooitjes of u het juiste materiaal heeft. De kooitjes zijn misschien wel iets duurder maar het gezegde duurkoop is goedkoop is hier zeker van toepassing. Beste zangkwekers, Hopelijk kunt u met dit verhaal iets doen. Het was mijn bedoeling om verbetering te brengen in de omgang met zangvogels. Sommige mensen zullen iets van hun doen er laten terug vinden in dit verhaal, voor anderen is het misschien iets te kort. Heeft u echter nog vragen, schroom dan niet om ze te stellen. Elders in dit blad vindt u adressen waar u terecht kunt met uw problemen. Wij van onze kant zullen er alles aan doen om uw hobby en ook de onze tot een volmaakt geheel te maken.

Veel succes met uw zangvogels.

Er is nog volop plaats voor keurmeesters van zangkanaries. Indien u in een opleiding geïnteresseerd bent, wendt u zich dan voor verdere inlichtingen tot

W.J. Vermeij, Leppa 36,
9204 JE Drachten,
tel. 05120-17242.

De

NIEUW

Mountain Breeze Power 2000

- Een doorbraak op luchtionisatie gebied
- De krachtigste Air Cleaner Ioniser Machine * die u kunt kopen
- Voorkomt allergie en stoflengen bij kwekers.
- Met gratis ionen tester, kwastje en 2 reserve naalden.
- Ook verkrijgbaar via de goede dierenpeciaalzaak
- Reinigt zeer effectief de lucht van stof, stuifmeel, stank, bacteriën en schimmels.
- Lage prijs: 159,-

Speciaal ontwikkeld voor vogelkwekers!

250% KRACHTIGER

Sponsor Sun
Marktstraat 12
6021 CG Budel
04956-4425

v. Groeningen
Hoge barakken 4
6221 CM Maastricht
043-212 427

Importeur:
STT E.V.
Postbus 20015
8202 AA Lelystad
Telefoon 03200-50688

ORNI-MONDO

Frans Belerenslaan 125
2210 Borsbeek (bij Deurne-Antwerpen) België
Telefoon vanuit Nederland: 09.32.33.22.39.39

- Altijd in voorraad grote variëteit tropische vogels w.o. bijzondere atriliden, diverse Afrikaanse- en Zuid-Amerikaanse slijzen, tangara's, toekans, toerako's, enz. enz.
- Zeer grote collectie benodigdheden zoals zaadziflers, ziekenkooien, schakelklokken, nestkastjes, boeken, enz. enz.
- Bovendien zijn wij enorm gesorteerd in de meest fraaie sportprijzen zoals bekers, zulen, medailles, rosettes met uw eigen tekst bedrukt schildje en in de kleuren naar keuze. Prachtig materiaal tegen interessante prijzen. Vraag onze prijslijsten.
- Orni-Red een uitstekend cantaxanthine voor al uw roodfactorige vogels.

ORNI-MONDO KOOPT OOK LIJW KLEUR-, VORM- EN POSTUURKANARIES, AUSTRALISCHE PRACHTVINKEN, ZEBRAVINKEN, GRASPARKIETEN EN AUSTRALISCHE PARKIETEN

Neem gerust contact met ons op.

gehele lichaam, vleugel- en staartpen-
nen voldoende doorgekleurd.
De schimmelverdeling moet over het
gehele lichaam egaal zijn, boven de
snavel beginnen overlopend naar het
rugdek en de flanken. Ook voor de
borst moet een egaal schimmelbezit
aanwezig zijn.

Te veel schimmel doet afbreuk aan de
zalmuiting, te weinig schimmel maakt
de vogel te intensief.
Om de gewenste oranje-rode kleur bij
deze kleurslagen te verkrijgen zal men
kleurstimulerende kleurstoffen, o.a. in-
tensief of canthaxatine moeten toedie-
nen. De toediening zal dagelijks en in
de juiste dosering moeten gebeuren, in
het drinkwater of in het eivoer, tot na de
ruittijd an te beginnen enkele weken
voor de broedperiode.

Kweekadvies

Het kweken van te intensieve vogels
met elkaar is niet aan te bevelen, omdat
de intensiefactor een remmende wer-
king heeft op de bevederingsgroei en
de kiemkracht van de kiemcel.

a. Man or. rood (intensief) maal zalm
pop (schimmel). Hieruit verkrijgt men
or. rode mannen en poppen en zalm
mannen en poppen. Het zou kunnen
dat uit deze paring de intensieve vogels
niet volledig intensief zijn en de schim-

mels wat te weinig schimmel laten zien,
vooral boven de snavel voor de borst
en soms op de schouders. Ook de
paring in omgekeerde volgorde geeft
dezelfde uitkomsten.

b. Man or. rood maal een pop wat melig
of zeer licht schimmel, of in omgekeer-
de volgorde. Hieruit kan men verkrijgen
mannen en poppen die or. rood en iets
melig zijn, **kweekvogels!** Deze paring
zal over het algemeen meer intensieve
mannen en poppen geven.

c. Man zalm zeer licht schimmel maal
zalm pop matig schimmel of man matig
schimmel maal pop zeer licht schim-
mel. Deze paring kan men toepassen
om goede zalmen te kweken, zowel
mannen als poppen.

Bij het kweken van roodfactorige vo-
gels is selectie zeer belangrijk vooral
m.b.t. de kwaliteit van het rood. Tevens
een juiste toediening van kleurstoffen
en een goede doorkleuring van vleu-
gel- en staartpenen! Ook door ver-
schillende paringen toe te passen kan
men tot de juiste combinatie komen.
Belangrijk is gericht te kweken, of inten-
sieve (or. rood) of schimmels (zalm).

Voorkomende fouten: oranje-rood

- Or. rood niet diep genoeg, onzuiver
en/of niet egaal (vlekkerig).
- Vleugel- en staartpenen onvoldoen-
de doorgekleurd.

- Niet volledig intensief (melig).
- Bontheid in de bevedering.
- Donkere vlekken op pootjes, snavel
en nagels.

Voorkomende fouten: zalm

- Or. rood niet diep genoeg, onzuiver
en/of niet egaal.
- Vleugel- en staartpenen onvoldoen-
de doorgekleurd.
- Schimmelverdeling niet egaal, te veel
of te weinig schimmel.
- Bontheid in de bevedering.
- Donkere vlekken op snavel, pootjes
en nagels.

Wat betreft de tentoonstelling benade-
ren de or. rode mannen het dichtst de
standaard, de poppen zijn over het
algemeen niet zo helder van kleur en
vaak iets melig in het rugdek.

Wat betreft de zalm komt men zowel
mannen als poppen tegen die het ideaal-
beeld van de standaard benaderen. Bij
de mannen komt weleens te weinig
schimmel boven de snavel voor alsme-
de te weinig schimmel op borst en
schouders. Bij de poppen komt het voor
dat ze te zwaar schimmel zijn met een
oopenhoping van schimmel in de nek
en rug.

Daarom is gericht kweken en een stren-
ge selectie een grote noodzaak!

Voliere van de maand

Al sinds mijn eerste kennismaking met het blad "Onze Vogels", via een collega, trok de rubriek Volière van de maand mijn bijzondere aandacht. Het is leerzaam om de ervaringen m.b.t. volières van andere vogelliefhebbers uit te wisselen.

Derhaive heb ik nu de stoute schoenen aantrokken om mijn verhaal op papier te zetten.

In 1985 werd mijn interesse voor vogels gewekt door een bezoek aan de zeer uitgebreide volière van eerder genoemde collega. Ik verbouwde een kast tot kistkooi en schafte een koppel kanaries aan. Het beginners geluk sloeg toe en een drietal jonge kanaries groeide voorspoedig op. Het plezier dat ik hieraan beleefde deed mij besluiten om een volière in mijn tuin te bouwen. Daar er reeds een muurtje van 20 cm hoog stond was de omtrek al gauw bepaald. Met geïmpregneerd hout (5x7 cm) maakte ik het geraamte. Lengte 3,50 m hoogte 1,80 m breedte varieert van 1,80 m tot 0,90 m.

De ingang werd een oude keukendeur welke ook met gaas werd bespannen. Het gemak van een hoge toegang weegt m.i. ruimschoots op tegen het verhoogde risico van ontsnappen van vogels. De voorkant werd bespannen met vierkante gaas en bruin geverfd tegen reflecties. Voor de andere zijden gebruikte ik dubbeltjesgaas.

Als beplanting had ik vlier, klimop en liguster. De linker zijkant schermde ik (voor de rust) af met plastic golfplaten. Deze is namelijk pal naast de schuurdeur van de buren.

In de schuur maakte ik een binnenkooi van 2 m hoog, 2 m lang en 80 cm breed. Er kwam een ingang voor kwartels en voor de vogels, beiden af te sluiten. De bewoners; wildzang, tropen en kwartels.

Inmiddels had ik mij aangesloten bij de vereniging TIVOLI (Tilburgse Vogel Liefhebbers) en was mijn liefde voor deze hobby alleen maar gegroeid. Dit resulteerde in 1988 in het plan om het vogeldomein uit te breiden.

Aan de linkerkant van de tuin liep het eerder genoemde muurtje nog 4 meter door. Hierop werd dus het vervolggeraamte geplaatst.

Afmetingen: lengte 4 m, hoogte 1,80 m en breedte variërend van 0,90 tot 1,50 m. Tijdens een renovatie was ik in het bezit gekomen van een hardhouten keukendeur met kozijn waarmee ik ook in het nieuwe gedeelte een ingang maakte. Voor werkzaamheden in de volière is zo'n tweede ingang een uit-

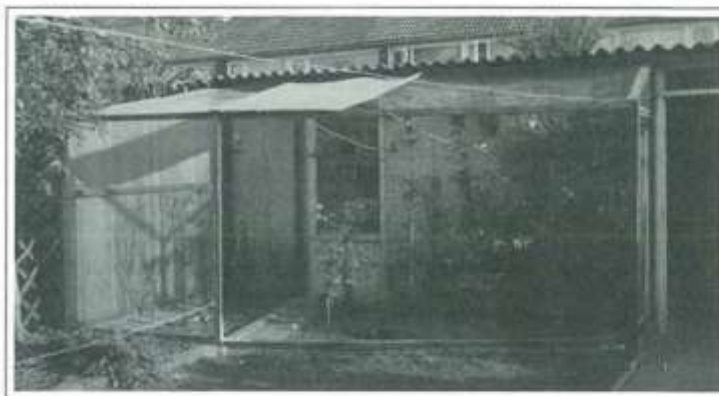
komst om onnodig heen en weer gevlieg te voorkomen.

Ditmaal heb ik de volière helemaal met dubbeltjesgaas "bekleed" hetgeen me achteraf gezien toch beter bevalt dan vierkant gaas. De beplanting wordt

inmiddels aangevuld met coniferen en wat groundbegroeiing.

In de toekomst wil ik nog streven naar een rijkere begroeiing want verder uitbreiden zit er niet meer in, m'n tuin is op.

J. Leemput Tilburg

use!

De!

De Edelzanger

(*Serinus leucopygius*)

De edelzanger is een vinkachtige vogel afkomstig uit Afrika en meer speciaal uit Senegal-Soedan maar ook uit westelijk Afrika, waar deze leeft op vlakten en in beboste gebieden; een gevarieerd terrein heeft hun voorkeur.

Als voeding nemen ze onkruid en graszaden. Met een lengte van een cm of 10-11 is de edelzanger een der kleinere serinus-soorten, zoals ook de geelstuit edelzanger en de mozambiëksijs dat zijn.

Het is een overwegend grijze vogel met veel wit aan de buikzijde en de stuit. Men spreekt wel eens van bruinachtig grijs, maar dit is alleen bij jonge vogels. Bij volwassen edelzangers, 2 á 3 jaar oud, kan ik niet van bruinachtig grijs spreken.

Man en pop zijn gelijk wat kleur en formaat aangaat, alleen de zang kan helpen om het geslacht te bepalen, en als er meerdere vogels zijn het gedrag. De balts is een mooie gelegenheid om de witte stuit te zien en tevens de vlucht die als het ware iets fladderend is. Het voornaamste van deze vogel is echter de geweldige zang, een genot om te horen. Trouwens hun naam zegt het al.

De nesten komen voor zowel in bomen als struiken op een hoogte van ongeveer 1,50 meter, waar ze worden gebouwd van grasstengels, worteltjes en fijne takjes, haren, vezels en pluizen. Tijdens de paartijd kunnen de mannetjes elkaar ongenadig achterna zitten

als verdediging van hun broedgebied. Dit vertoon eindigt meestal in een uitbundig gezang. In de periode van nestbouw, alsook tijdens de broedperiode van 12 á 13 dagen, zit de man in de buurt van het nest en zingt, iets dat we ook kunnen zien bij vele zangvogels hier in Europa.

Er zijn een stuk of 3-4 lichtgekleurde eieren die in het algemeen door het wijfje bebroed worden. De jongen blijven een dag of 18 in het nest, waarna ze dit verlaten, het duurt dan nog wel een tijd voor ze helemaal zelfstandig zijn.

Als de liefhebber besluit tot de aanschaf van edelzangers dan moet er aandacht aan geschonken worden dat de vogels rustig kunnen acclimatiseren. Men moet bij aanschaf er wel op letten, dat er geen ooginfectie is, daar dit nog al eens voorkomt bij vogels hier pas aanwezig. Als u hier gekweekte vogels kunt kopen is dit in het algemeen een voordeel. Het beste brengen wij de nieuwkomer onder in een tochtvrij verblijf. Elke dag geven we vers badwater en/of sproeien we, iets wat eigenlijk een moet is voor bijna alle vogels. Zou er een ooginfectie zijn, dan wil gekookt water- boorwater en/of penicilinezalf snel helpen.

Het onderbrengen in volière of vluchtje apart per koppel is mijn inziens de beste methode om met de edelzangers broedresultaten te verkrijgen. In geen geval

meer dan één koppel in een vluchtje, ook niet met mozambiëken of geelstuit edelzangers.

De voeding voor de edelzanger is: Trosgerst, lijnzaad, witzaad, maanzaad, negerzaad, en verder een fijn tropenmengsel. Ook onkruidzaad, graspluimen en als onkruiden muur, herderstasje, kleine melkdistel, paardebloem, kruiskruid enz. Appel peer en groenten zoals witlof, alles met mate. Ook een goed ei- en/of universeelvoer plus insectenvoer, alsook grit en maagkiezel. We vergeten vooral niet elke dag fris drink- en badwater. Het is mogelijk dat als de vogels nieuw zijn, ze nog moeten wennen aan bepaalde soorten zaden, onkruiden, eivoer, groen of fruit daar dit voor hen iets nieuws is. Wij zullen hierbij wel een tijdje geduld moeten opbrengen.

In de wintertijd moeten er voldoende lichturen zijn, zodat de vogels ruimschoots voeding tot zich kunnen nemen om goed gezond de wintermaanden te overleven en klaar te zijn als kweekvogel in het voorjaar. In de wintermaanden moet er ook rekening worden gehouden met wisselende temperatuur en vocht.

De edelzangers verdragen wel koude maar het zijn vogels uit Afrika en hiermede moeten wij rekening houden, zeker het eerste jaar. Als de vogels in een grote gemengde buitenvolière zitten moeten wij er mee rekening houden

dat er voldoende ruimte is als het tot broeden komt, zodat iedere vogel zijn eigen territorium heeft en een geschikte broedplaats.

Als nesigelegenheid is een zo genaamd korfje of een tralienestkastje heel geschikt. Deze vullen met fris mos en verder als nestmateriaal katoendraden, grasvezels, haren, pluus e.d. verstrekken. Ook in een vluchtje wordt de nestbouw grotendeels door het popje verricht terwijl de man tot ons genoeg zijn welluidend lied voortbrengt. De balts van de edelzanger: iets opgerichte lichaamshouding de vleugels heeft hij hierbij iets uit elkaar en een goed zichtbare stuit. Als na een dag of 13-14 de eieren openbreken, moeten

we zorgen voor een grote varia aan voeding. Ook levend voer, zeker de eerste levensdagen. De jongen verlaten na ca. 18 dagen het nest en worden eerst door man en pop, later meer door de man bijgevoerd. In een vluchtje is het zo dat terwijl de pop aan een tweede nestbouw begint, de man de jongen bijvoert.

Bij selectie voor de tentoonstelling is het zaak te letten op de gezondheid maar ook op houding, grootte en strakke bevedering. Dit alles is mogelijk bij voldoende exemplaren.

De jongen hebben bijna een jaar nodig eer ze helemaal volgroeid en op kleur zijn. Ze kunnen dus eerst het tweede jaar naar een tentoonstelling. Is dit

misschien een van de redenen dat edelzangers met wisselend succes op tentoonstellingen te zien zijn?

Zou het zo zijn dat de meeste exemplaren te jong zijn? Een edelzanger volgroeid, op kleur en strak in de veren, is ondanks zijn eenvoudig verenkleed een heel mooie vogel, als hij/zij maar aandachtig bekeken wordt. Er worden geregeld eigen kweek resultaten behaald, meer dan bekend is misschien. Maar hoe dan ook, een ding is zeker, bij een goede verzorging is de edelzanger een sterke en bescheiden vogel. Een uitstekende zanger die in geen collectie zou mogen ontbreken.

Lucien Didden

De bekende importeur **Siem van 't Hart** trof onlangs in een zending Japanse nachtegalen, een sterk in kleuren afwijkend exemplaar aan. Zo op het eerste gezicht zou je zeggen een isabel. **Cees Scholtz** was er bij om die vreemde vogel op de gevoelige plaat vast te leggen en om het verschil te accentueren samen met de zogenaamde wildvorm. De in kleur afwijkende vogel is rechtstreekse wildvang.

De kweek met deze en andere vruchten- en insecteneters neemt gestaag toe en je ziet ze op de tentoonstellingen ook steeds meer. Op Vogel '89 in Breda zagen we toch al zo'n 25 eigen kweek nachtegalen en dat is een relatief groot aantal, zeker vergeleken bij het aantal dat voor enige jaren geleden werd ingezonden. We behoeven er niet raar van staan te kijken als in de nabije toekomst ook in de volere kleurafwijkende exemplaren worden geboren en op zich is dat toch weer een interessante uitbreiding van de mogelijkheden. Misschien kan door bedoelde in kleur afwijkende vogel dat moment er al rap zijn. Met een beetje geluk wie weet!